

Жумагул СУВОНОВА

ТУПРОҚ ИСИ

Шеърлар

ТОШКЕНТ
“ADIB”
2014

ЎДК: 821.512.133-1
КБК 84(5Ў)
С95

Сувонова, Жумагул.

С-95 Тупроқ иси: шеърлар / Ж. Сувонова. – Тошкент: “ADIB”, 2014. – 176 б.

Жумагул Сувонова ижодида Ватан, табиат, инсон руҳияти, аёл дунёси, унинг ички кечинмаларини куйлаш асосий аҳамият касб этади, эзгулик ва некбин инсоний туйғулар тараннуми ўзига хос тарзда намоён бўлади.

Шоира қисмат тўфонларига қарши бориб, ғамдан қувонч, изтиробдан шодлик ахтаради. Бу жиҳатлар унинг бутун ижодий фаолияти давомида дарднинг шаклу шамойилини тасвирловчи лирик кечинмага айланиб, ижодкор менлигини акс эттирувчи омил бўлиб хизмат қилади.

ЎДК: 821.512.133-1
КБК 84(5Ў)

ISBN 978-9943-4278-5-3

© Ж. Сувонова, 2014
© “ADIB” нашриёти, 2014

САМАРҚАНД

Сиз орзулар қиласиз, ахир,
Шоҳидисиз не-не ахдларнинг.
Бир кўришга интиқ дунё бор
Самарқанддек мовий шаҳарни.

Юксалади йиллар ва йўллар,
Буюкликка молик юртлар бор.
Ер шарининг қоқ биқинида
Самарқанддек қадим шаҳар бор.

Фавворалар, бинолар кўркам,
Қишлоқ – шаҳар, тун – чироқлари.
Элу юртга ғурур бахш этиб
Шовуллайди Темур боғлари.

Авлиёлар қадами теккан,
Анбиёлар туроби шунда.
Дон ташласанг буғдой унади,
Ризқ бўлади элга уч кунда.

Ёшларидан бештаси юрса,
Ютуғи бор ҳар тўрттасида.
Нур таратар қитъага шу юрт
Осиёнинг қоқ ўртасида.

Ҳар тонг нурга чулғониб мен ҳам,
Шукроналар ўқиб саҳарда,
Яшаяпман мисоли қуёш –
Самарқанддек мовий шаҳарда.

ТУПРОҚ ИСИ

Шу муаттар тупроқ сувратин
Жон-жонимга солиб юрибман.
Унда неки бўлса, барини
Нигоҳимда олиб юрибман.
Йўлим буриб ўзига томон,
Ҳаёт мени тортиб боради.
Қанча узоқлашсам, тупроққа
Шунча меҳрим ортиб боради.
Неки ифор чорласа бари,
Не тароват ёзса исмини –
Ҳеч битгаси босолмас отам
Қучиб ётган тупроқ исини.
Шу тупроқнинг гардиман, ахир,
Орзуларим йўли...
Қисқаси...
Келганимдан буён ёзганим –
Тупроққа туташиш қиссаси.
Севгимни ҳам, озоримни ҳам
Ёзаяпман,
Қўлларим толиб.
Бораяпман
Мангу эзулик
Диёрига бошимни олиб.

* * *

Йўлларим
Азобга қоришган эди,
Кўзимда ёш билан
Енгдим барини.
Меҳнат, машаққатлар
Ҳоришган эди,
Бошимга солиб
Дард, ситамларини.

Барчаси ҳеч эди,
Барчаси ожиз –
Ҳисобин битяпман
Ўтган ҳар дамни.
Лек ёзолмаяпман
Сўнгсиз бир оғриқ
Чангаллаб турганин
Бугун ёқамни.

* * *

Толмоқда
Вужудим банду бандида
Тирик томиримнинг
Ҳар бир толаси.
Эртага
Тупроққа
Энгашиб қўяр
Шу юртнинг
Юраги ойдин боласи.
Эртага...
Ҳа, яна келади эрта,
Кифтимдан тоғларни
Қўяман
Суриб.
Тупроқда
Кўнглимни очаман сизга,
Тупроқнинг
Юраги бўлиб,
Кулф уриб.

БАҲОР

Баҳор келди, яна самовот
Табиатни суюб сийлади.
Қурт инидан осмонга қадар
Борлиқ ҳофиз бўлиб куйлади.
Ялпиз, жағжағ, исмалоқларнинг
Атру бўйи кетди сочилиб.
Тилга кирди ҳатто тошлар ҳам,
Қулф юраклар кетди очилиб.
Боғлар кўз-кўз қилиб борини,
Чиройига маҳлиё этар.
Менинг эса кўзу кўксимдан
Баҳорнинг шод йўлаги ўтар.

* * *

Омонжоним омон бўлсин,
Соғ бўлсин,
Ниҳол экса унсин –
Юрти боғ бўлсин.
Қад ростласин
Отасининг ортидан –
Лочин тутсин,
Бахт билан
Ўртоқ бўлсин!..

* * *

Бу уммон нақадар баҳайбат,
Нақадар тиниқ ва тубсиздир.
Бир ғаввос қирғоқда ўтириб,
Саралар марварид-жавоҳир.

Бу уммон нақадар сокин ва
Ҳаётбахш, биллурдек товланар.
Бир ғаввос кўксини бурдалаб,
Уммонга этади совғалар.

Бу уммон гоҳида эврилиб,
Гоҳида ястаниб, оқар тик.
Унинг дард қавартган бағрида
Эзгулик улғаяр, эзгулик.

Бу уммон, яхшиям, мангудир,
Яхшиям, дўст тутар қуёшни.
Йўқ эса ким илғай оларди
Қирғоқда ўтирган ғаввосни.

Бу уммон нақадар баҳайбат...

ТАБАССУМ

Сув бўлиб кўксингга
Тўкилдим доим,
Гоҳ тун, гоҳ нур бўлиб
Сочингга кўндим.
Замин, юрагингга
Етиб боргунча,
Ҳар гал қайта-қайта
Жонингда ундим.
Ям-яшил чиройинг,
Қирмизи лабинг,
Ишқинг уммонига
Сўроқсиз кирдим.
Сенинг жамолингда
Очилмоқ учун
Тоза тупроқ бўлиб
Табассум қилдим.

* * *

Олислардан куй саси келар,
Чанқовузнинг ғамзаси келар.
Адирлардан, қирлардан чопиб,
Она юртим нафаси келар.

Бешигида боласи билан,
Кўпчиб турган даласи билан.
Дилни чорлаб, тоғу қирларга
Сочиб кўйган лоласи билан.

Чарақлаган кўзлари билан,
Тиғдай кескир сўзлари билан.
Юракларни ёндирган олов,
Куйдирмажон қизлари билан.

Ялпизларин ифори билан,
Сумалакнинг хумори билан.
Боғларини эркалаб хандон
Кучаётган шамоли билан.

Чиройининг закотин тўлаб,
Севгисига садоқат сўраб.
Эгнидаги ям-яшил, ҳарир
Кўйлаклари келар ҳилпираб.

Олислардан куй саси келар,
Чанқовузнинг ғамзаси келар.
Адирлардан, қирлардан чопиб,
Она юртим нафаси келар.

* * *

Бир кун бошим деса,
Бир кун оёғим,
Амаллаб ўзини йўлга солади.
Қанча назар солса,
Шунча ҳаётнинг
Меҳру шафқатидан
Сабоқ олади.
Адоғсиз шукрона қилади яна,
Агар қаҳр қилса
Бандаси ожиз.
Ўзига тасалли бериб боради,
Юрганларни кўриб
Бошсиз...
Оёқсиз...

* * *

Бир кечада сочи оқарди,
Кўзлари жиққа ёш кечанинг.
Ҳаёт кўзин очиб юборди,
Лаблари қонаган ғунчанинг.

БАҒРИНГИЗДА ЎССИН БОЛАНГИЗ

Фарзандидан воз кечган оналарга

Ўзингизга хиёнат қилманг,
Қийнамасин ҳар кун ярангиз.
Қалбингизни қувончга чулғаб,
Бағрингизда ўссин болангиз.

Ўзбекона ҳашамлар қилинг,
Буғдойларга тўлсин далангиз.
Қўрғон бўлинг ниҳолингизга,
Бағрингизда ўссин болангиз.

Сен ўкинчсан, маломатсан деб,
Тақдирига битманг нолангиз.
Меҳрибонлик уйларидамас,
Бағрингизда ўссин болангиз.

Баҳор бўйи боғларда чопиб,
Атир сочсин гулу лолангиз.
Эзгуликлар эшигин очиб,
Бағрингизда ўссин болангиз.

Беринг биров ишқ ва оқибат,
Суханига суртманг волангиз.
Нондан азиз, умрдан азиз,
Бағрингизда ўссин болангиз.

Тупроғига меҳрини қўйсин,
Толеига тугсин толангиз.
Бир юрт бўлиб, битта эл бўлиб,
Бағрингизда ўссин болангиз!

ДУШМАНИМГА

Мен яхши эмасман –
Сен ҳам ёмонмас,
Ахир кетаяпман
Уфққа қараб.
Менинг кетишим ҳам,
Азиз душманим,
Сенинг бир корингга
Қолади яраб.
Шунда ҳам сен мени
Тинч қўймайсанми?
Шунда ҳам ортимда
Юрмайсанми тек?..
Мен кетсам ҳам сенга
Қучоқ очаман,
Менинг тупроқдошим
Келаяпти деб!..

* * *

Чексиз уммон,
Чексиз ташналик,
Саробми бу – ҳовуч тўлмайди?
Қанча боқма,
Қанча сипқорма,
Чанқокни қондириб
Бўлмайди.
Жимирлайди
Борлиқ симобдек,
Шивирлайсан
Кўнглинг бўлмай тўқ.
Бу дунёнинг сенга бергулик
Дарддан ўзга
Ҳеч вақоси йўқ.
Товонингдан
Сочинггача дард –
Шу тақдирни
Зарурат билиб,
Одимлайсан
Сахро...
Ташналик...
Барчасига
Қаноат қилиб.

* * *

Дарахтлар
Энг олий мўъжиза,
Улар чин
Қудратли мавжудот.
Ҳар баҳор
Уларнинг кўксида
Гуллайди
Минг йиллик хотирот.
Дарахтлар,
Кўнглимнинг кўксини
Соянгиз
Пойига тўшайман.
Гар насиб айласа яшамок,
Мен сиздан ўрганиб
Яшайман.

* * *

Шамол бошин уради боққа,
Талмовсирар дарахтлар беҳол.
Зардасини сочиб ҳар ёққа,
Ғичирлайди кекса боботол.

У шамолга бўй бергиси йўқ
Ва илтифот кутар осмондан.
Тол ишига қилиб қасдма-қасд,
Шамол бўса олар райҳондан.

* * *

Кетар бўлсам,
Кетсам тўкилиб,
Ғалаёнлар тинади албат.
Дунё тинчиб қолган парчасин
Рангига кўз ташлар бир муддат.
Оппоқ бўлар тобутимдан то
Кўзларимни ёпган қўлгача.
Эргашади ортимдан осмон
Алмисоқдан қолган йўлгача.
Чопиб келар дарахтлар, толлар –
Тепасига тугунин олиб.
Бошларига оппоқ ридою
Эгнига оқ ёпинчиқ солиб.
Аёлларнинг садоси синар,
Тобуткашлар боради тезоб.
Қизим “До-о-од” деб ўзини урар,
Кетишимдан чекиб изтироб.
Ёлғиз ўғлим ёнидан борар
Жон-жигарлар, хешу ақрабо.
Фақат жим-жит кузатиб қолар
Нигоҳини яшириб дунё.
Ҳаёт рангу тусин йўқотиб,
Аччиқ-пичинг қилар тақдирга.
Юмушини қирларга отиб,
Йўлга тушар мен билан бирга.
Эргашади бутун мавжудот,
Ҳатто шамол четда қолмайди.

Лек ҳеч бири мен билан ернинг
Тирқишидан ўта олмайди.
Қолаверар менингсиз бари,
Айрилиқдан ўзин йўқотиб.
Кетар бўлсам, ўтган кунларим
Бу дунёни қолар юпатиб.

* * *

Баъзан ғолиб келади ҳаёт,
Тутиб турар ақлингни – тутқун.
Қўлга олар жисму жонингни
Ўз-ўзингга едирмоқ учун.

ДАРД

Қувват керак, шижоат керак
Отга қамчи урмоқликка ҳам.
Бугун ҳатто мадоринг етмас
Дўст ёнида турмоқликка ҳам.

ТУПРОҚ ТАБАССУМИ

Узоқ юрдим
Кўкка шайланиб,
Ер қадрини энди биляпман.
Бир сиқим тупроққа айланиб,
Дунёга
Табассум қияпман.

* * *

Баъзан ҳеч кимсани
Кўргим келмайди,
Ҳеч кимга айтгим ҳам
Келмайди сўзим.
Бир дам узоқлашмай,
Бир дам айрилмай,
Ўзимга ўрганиб
Қолганман ўзим.
Баъзан майсаларга
Қўшилиб куйлаб,
Суви зилол, жонбахш
Булоқ бўламан.
Тангрим, даргоҳингнинг
Бир мўъжизаси,
Ҳар зарраси ҳаёт –
Тупроқ бўламан.
Бўламан бир кичик
Ҳолатда пайдо,
Дунёларга татир
Катта ходиса.
Тўкилиб-тўкилиб
Шеър бўламан, сўнг
Эл севиб ўқиса,
Бир эл ўқиса...

* * *

Анча узоқ юрдим
Чанг-тўзон кечиб,
Сўзимни фараҳли
Муродга йўйдинг.
Тангрим, қўлларимга
Улгу олсин деб,
Энчи қилиб қоғоз –
Қаламни қўйдинг.
Анча узоқ юрдим
Бу оташ йўлдан,
Тонг отар қуёшни
Кўчириб оққа.
Четроқ ўтай десам
Ёнимга тушиб,
Уришқоқ чакмоқлар
Йиртишар ёқа.
Йўл бўйи
Сочимга ёпишиб олиб,
Бири узоқлашса,
Бошқаси қайтар.
Юлдузлар – оқшомнинг
Милтироқлари,
Шомдан саҳаргача
Топишмоқ айтар.
Анча узоқ юрдим
Юрт, тоғлар оша,
Бир мунаввар манзил

Тортди куёшдай.
Манзилга етдим деб
Атрофга боқсам,
Ҳали ҳам бир жойда
Турибман тошдай.
Анча узоқ юрдим,
Чанг-тўзон йўлдан...

* * *

Мен мовий, мусаффо кенгликдек,
Кўкману кўксим доғ ситамдан.
Бир умр мен сенга талпиндим,
Сен менинг дардимдек гўзалсан.
Гоҳо нур, гоҳо сув, гоҳ ҳаво –
Ҳаётдек, ярқираб яшнадим.
Заминим... Сен учун борлиқдан –
Тўрт фасл тўкилиб яшадим!..

УСТОЗЛАР

Жамалаксоч қизча эдим мен,
Бир беғубор кушча эдим мен.
Чўкиб китоб-қоғозларимга,
Чопар эдим устозларимга.

Мактаб эди мен учун хаёт,
Устозларим ўгити қанот.
Орзу – бахтни кучар эдим мен,
Осмонларда учар эдим мен.

Қўл ушлашиб ой-йиллар ўтди,
Баҳордек шўх фасллар ўтди.
Чопа-чопа толдим, устозлар,
Мен улғайиб қолдим, устозлар.

Олавериб сабоқлар турин,
Тоғдек дардли нигоҳ бўлдим мен.
Замин узра тўкилаётган
Жуда улкан сабоқ бўлдим мен.

Ўз-ўзимга суяниб, бир-бир
Одимлайман, оёқларим чўғ.
Бу дунёда энди мен учун
Яшамоқдан оғир юмуш йўқ.

Жамалаксоч қизча эдим мен...

* * *

Бир сафга тизилиб,
Сап-сарик, ял-ял,
Зар ҳал рўмолига
Ўраб ўзини,
Узоқ йўлга тушар,
Тераклар
Жим-жит,
Кузак шамолига
Тутиб кўксини.

* * *

Кимдир қорни қоқиб келаётгандай,
Нохуш гуппиллайди оёқ товуши.
Бир зумгина титраб, юрагим ҳадик –
Хавотирлар билан кетар қовушиб.

Яна ўзингмисан, тўрт томонимдан
Ҳар қадамда менга панд берган ҳаёт?
Аввал тортиб олиб бори будимни,
Энди нима бериб этмоқчисан шод?..

* * *

Қўрқинчли бир алпоз
Тушимга кирдинг,
Оёғингни тортиб
Ололмай қумдан.
Телбавор жовдираб
Турар кўзларинг,
Қўлларингни чўзиб
Қоронғу тундан.
Босриқиб уйғондим,
Яна...
Қиёфанг...
Бу тушнинг таъбирин
Нимага йўйяй?..
Ташқарига чиқдим,
Тангрим,
Сирингни –
Қайси бир тошингга
Бостириб қўйяй?!.

Қўрқинчли бир алпоз
Тушимга кирдинг...

* * *

Қиртишлайсан, эзасан
Минг хил –
Меҳнатингга баҳона топиб.
Ўлар-кетар дунёга бунча
Ёпишасан ўзни йўқотиб.

* * *

Тўхтагандек бўласан бирпас,
Кетаяпсан мени тарк этиб.
Охирги кун, охирги нафас
Келгандайин фурсати етиб.
Тўхтагандек бўласан бирпас,
Наҳот сўнгги томчини ичдинг.
Ҳаёт, сенинг тўхташинг ўйлаб,
Чироқ ёкса ёришмас ичим.

* * *

Мен идрок этяпман,
Қанчалик бойман.
Аслида бисотим
Қадимий эди.
Пулга чақиб бўлмас
Бу тенгсиз бойлик
Бундан илгари ҳам
Бўлган меники.
Мен идрок этяпман,
Тушуниб етдим –
Шунча вақт бепарво
Юргандим нега?!
Бугун шу тупроқ ва
Унинг дардига
Эгалик ҳуқуқи
Уйғонди менда.
Бу шунчаки гапмас –
Кундуз топиниб,
Тунлари ухламай
Чиқаман бедор.
Энди бир сиз эмас,
Бутун дунёга
Мағрур айтадиган
Қўшиқларим бор.

* * *

Гоҳ кушларга қўшилиб учсанг,
Кўк яраса баланду пастга.
Бута босган жойини сийпаб,
Ер кўз ташлаб қўяди аста.

Гоҳ юлдузга етган чоғингда,
Ё қуёшга туташса елканг,
Разм солиб бош-оёғингга,
Ер кўз ташлаб қўяр шунда ҳам.

Қайга борма, қанча югурма,
Ўзиб кетсанг душман, дўстингдан,
Ғолибман! – деб жар солганингда,
Ер жилмайиб қўяр устингдан.

Бир ўйлаб кўр, каму кўстингни
Ногоҳ кўриб қолса нима дер?..
Ўзингга боқ, ўзингни ўнгла!
Қаҳ-қаҳ отиб кулмасидан ер...

* * *

Бу дунёнинг кирдикори кўп,
Ҳаммаси ҳам кўзга кўринмас.
Ўтаётган куннинг кўнгли тўқ,
Ҳожатига ярай олсанг бас.
Мен барини тушуниб қолдим,
Ўзимни мос тутаман энди.
Балчиғига оёғим босмай,
Нарирокдан ўтаман энди.

* * *

Сиз қайси кун келдингиз менинг
Кундузимни қилиб намозшом.
Сизсиз ҳам тинч яшаётганди
Умрим инкор айлаган ором.
Энди оёқларим остига
Тун юлдузлар ашкини элар.
Энди қамчисини ўйнатиб,
Азоб мени ахтариб келар.

* * *

Мени кимдир билар, кимдир билмайди,
Сўзимга харидор бўлиб қолсалар.
Балки кидирганлар топишар бир кун,
Шеърият юртидан хабар олсалар.

* * *

Ўзинг ягонасан, ўзинг беқиёс,
Мен ҳануз зикрингни қилиб юрибман.
Бир жойда ўтирган бўлсам ҳам, илло,
Дунё аъмолини кўриб турибман.

Таъна-маломатдан йироқ қилмишим,
Қанча юк юклама, малолли эмас.
Яшаб тўйганим йўқ, чарчаганим йўқ,
Кў-ўп яша! деб ўзинг дуо қилсанг бас.

* * *

Вақтимни
Тиллога алишмасдим мен,
Уни шамолларда
Совураяпман.
Учиб кетаяпти, ким қайдан тутар,
Ким қай дўсти билан
Тақсимлайди тенг.

* * *

Отамдан
Катта мулк қолганди менга,
Отагинам менинг –
Руҳи равоним!..
Қай бирини айтай,
Қайси бирини?
Она ериними,
Мовий осмонин?!.
Ҳануз ардоқлайман
Сидки дилимдан
Жамики борини,
Жами ҳисларин.
Бойлиги-ку бойлик –
Қайғу..
Меҳнат..
Дард..
Ҳатто ҳақ йўлида
Қилган ишларин.
Ҳаммаси отамдан
Қолган давлатим,
Изоҳлагим келмас
Ундай-бундай деб.
Фақат тугатяпман
Энг катта мерос –
Йўқчиликларини
Бир четидан еб.

УМИД

Зулмат фариштаси кўлингдан тутса,
Тинмай шивирласа эски эртакни,
Қабристон ёнидан бош эгиб ўтсанг,
Тупроқ тилга кирса эзиб юракни.
Шитоб етакласа боғлар бағрига,
Умид кўзин очса юракда яна.
Қанча тўкилмагин, қанча тинмагин,
Узилмаган ришта қилса тантана.
Нега тутқун бўлиб тўлғонар азал,
Умидни заминга сочиб юборинг!
Қийғос гулга кирсин одам-дарахтлар,
Юракнинг эшигин очиб юборинг!
Равшан маёқ тутиб чорласа умр,
Аламлар нур билан қоришиб кетса,
Қанчалик қоронғу бўлмасин бу йўл,
Битта умид билан ёришиб кетса.
Йиқилсанг эгнингни қоқиб қўйгувчи,
Тақдир тўфонида йитмас, енгилмас,
Яшасанг –
Яшашга етаклагувчи
Умид каби дўстинг тирик бўлса бас!..

* * *

Ватан учун
Яшаяпман мен,
Гир атрофим ҳаётбахш – эртак.
Ватан,
Тўкис бўлишинг учун
Мендан қанча фидолик керак?..
Ватан учун
Яшаяпман мен,
Ботинимда ола йўқ, илло..
Тухфа этиб ҳаётга мени –
Ватан қилиб яратди худо.
(Аслидаям шундай эмасми?)
Шунинг учун мағрур – тўламан.
Сиз дунёга тирмашиб яшанг,
Мен тўкилиб, тупроқ бўламан.
Ватан учун
Яшаяпман мен!..

* * *

Яшаяпсан –
Бугун мен йўлда,
Тўрт тараф шод,
Юраклар бутун.
Мен тинимсиз
Йўл тортаяпман,
Ҳаёт, сенинг
Яшашинг учун.

* * *

Туннинг пардасини йиртиб хайқирар
Зулмат жанггоҳида тўлғонган хайрат.
Яхшиям, ҳамма тинч, ҳамма уйқуда,
Яхшиям, ҳамманинг эшиклари банд.

Тўшаклар тўзғийди, жилдлар титилиб,
Яна сукунатлар беради жаранг.
Бир лашкар тонгларга умрини тикиб,
Қоп-қора тун билан қиляпти жанг.

Лашкар ёй тортади, сермайди қилич,
Сўзлар бош кўтарар, юрак хун бўлар.
Бугун ҳам зулматни енгиб чиқолса,
Тонг отар, эртага ёруғ кун бўлар.

Балким миллион юрак уйғониб кетар,
Балким миллион дилни этади озод.
Балким бош кўтарар замин кўксидан,
Юз минглаб ўтганлар руҳи бўлиб шод.

Бир умр тунларни йиртиб, отқилаб,
Бир лашкар тиғ тортар зулмат қасдида.
Бир садо, бир жаранг кучайиб борар
Битта юрт – мудраган осмон остида.

Кучайиб боряпти аланга тафти,
Ажал ёқасидан тутмаса агар,
Ҳамма хайрон қолар эшигин очиб,
Мунаввар уфқдан нур ёғар саҳар.

Бугунча сукунат пардасин йиртиб,
Туннинг чангалида тўлғанар ҳаёт.
Бугунча дунёни оёққа суриб,
Ғафлат тўшагида ухлар одамзод.

ТИНЧЛИК

Тилимизнинг улуғ каломи – тинчлик,
Сенинг бахтинг, менинг илҳомим –
тинчлик.

Бебако дунёни сўроққа тутса,
Унинг тенгсиз буюк имкони – тинчлик.
Сендан меҳрин дариг тутса ҳам жаҳон,
Тинчликнинг қадрига етгин, болажон!
Қирмизи лолалар, ям-яшил майса,
Япроқ шабнамларга юзини чайса.
Тупроқ тилга кирса бошин кўтариб,
Сенинг юрагингда қувонч улғайса.
Сен бир ён, бир томон бўлса ҳам жаҳон,
Тинчликнинг қадрига етгин, болажон!
Тинчлик – онажонинг яратган гулшан,
Отанг ҳам, аканг ҳам умрини тиккан.
Сенинг кўкрагингни кўтариб, бугун
Қаторларга қўшар муқаддас ВАТАН.
Бошингга тиллолар тўкса ҳам жаҳон,
Тинчликнинг қадрига етгин, болажон!

ЯХШИЛАР ЁДИ

Яхшиларнинг эл оғзида
Оти қолар,
Хотирадан ўчмас бўлиб
Ёди қолар.

Тиригида яшар қўллаб
Тўрт тарафни,
Ўтганда ҳам бардавом
Ҳаёти қолар.

Қоғозлари ва калами
Қолар абад,
Хос ҳол бўлиб кечмиши,
Ижоди қолар.

Яхшилардан юрт қолади
Дейишар, рост,
Юртга қалқон бўлгудек
Қаноти қолар.

Кимдир яшар бўлиб
Жаҳон овораси,
Кимнинг эса умр йўлин
Тоти қолар.

Эзгуликка эш бўлади
Тоза юрак,
Юракларда эзгулик
Бунёди қолар.

Етти иқлим сўраса гар
Аждодини,
Рухини шод этгудек
Авлоди қолар.

Илму урфон тоғи баланд,
Чўққисини
Ургудайин забардаст
Зурёди қолар!..

* * *

Кетаяпман жимгина,
Дард дилимни тиглайди.
Баъзида шўх қийқириб,
Баъзан унсиз йиғлайди.
Қийналаман киёлмай,
Тўрт ёнидан тортқилаб,
Дунё тор пойабзалдай
Оёғимга сиғмайди.

ОЙСУЛУВ

Сулув қизим Роҳилага

Осмонларни бошига
Қадаб олган Ойсулув.
Ўз жонига ўзи ўт
Қалаб олган Ойсулув.

Юлдузларни эгнига
Кийиб олган Ойсулув.
Бахт йўлида юраги
Куйиб қолган Ойсулув.

Ана, қанча гулларнинг
Кўзида ёш, Ойсулув.
Ё бугунги мардларнинг
Юраги тош, Ойсулув.

Бағринг тутиб чакмоққа
Тиғламагин, Ойсулув.
Булутларга ёш тўкиб
Йиғламагин, Ойсулув.

Сен осмоннинг қизисан,
Тегранг мовий, Ойсулув.
Бахтинг баён этмоқда
Мингта ровий, Ойсулув.

Бахт дея бой берилмас
Ахир нелар, Ойсулув.
Қара, сени сўроқлаб
Қуёш келар, Ойсулув.

Осмонларни кўксига
Қадаб олган Ойсулув.
Ўз дилига ўзи ўт
Қалаб олган Ойсулув.

* * *

Кўзларимни ерга қададим,
Илдиз отиб, шохчалаб кетди.
Нур деди сўнг чакнаб, ютоқиб,
Нур деган сўз кўкларга етди.

Йиллар ўтиб, нур эмиб қийғос,
Қалқиб-қалқиб кучга тўлди-ю,
Сўнг замини осмонни тутиб,
ДУНЁ номли дарахт бўлди у.

ШОЙИ РЎМОЛ

Ҳорғин сочларимни тараб шамоллар,
Дунёни кўзимга меҳмон этади.
Синфдош дўстимдан совға рўмолни
Бугун шаббодалар илиб кетади.

Ўша кўкиш шойи рўмол ҳали ҳам
Тушларимга кириб, эргашиб юрар.
Менга билдирмайин дугоналарим
Ҳануз у кунларни эслашиб юрар.

Ҳануз ўша мактаб, синфхоналар
Хаёлан нигоҳин қадаб туради.
Биринчи партада, шундоқ ёнимда
Бир йигитча менга қараб туради.

Ўша хотиралар таассуротида
Ҳануз ўйларимни тузатаяпман.
Ўтгиз икки йилдир, қўлимда рўмол,
Юрагимни тўйга кузатаяпман.

Ўйчан сочларимни силаб шамоллар,
Кўзимга дунёни меҳмон этади.

* * *

Юрагим гуллади
Алвон бўёқда,
Бир томчиси – ҳаёт,
Бир томчиси – дард.
Мен унинг исини
Тутиб димоққа,
Дунёнинг юрагин
Гуллатишим шарт.
Юрагим гуллади –
Атру бўйидан
Сон минг юракларда
Шона унди шод.
Мен сизга йўллаган
Тухфамнинг ранги –
Ям-яшил муҳаббат!..
Ям-яшил ҳаёт!..
Юрагим гуллади
Бугун сахарда,
Бир ғунчаси қизил,
Бир ғунчаси оқ.
Тасаввур қилсангиз,
Ҳар бир бандига
«ИШҚ» сўзи битилган
Жўшқин кўнғирок.
Юрагим гуллади...
Мисоли баҳор,
Алвон дафтарига

Ёзди дафъатан;
... Рангин камалакда
Учиб телбавор,
Дунёни маст этгум
Юрак исидан!..
Юрагим гуллади –
Юракгул!..

* * *

Мен майса, мен япроқ,
Мен хок бўламан,
Балки бир дарё –
Ё икки қирғоқ бўламан.
Мен узоқ қоламан ҳали сиз билан,
Кетсам, бир кун сизга қайтар
Булоқ бўламан.
Бу – Ҳаёт..
Мен ўлим кулбасида ҳам
Бори ҳисларимни
Куйга соламан.
Икки дунёда ҳам
Сўроқ қилсалар,
Муҳаббат бор!.. – дея,
Айта оламан.

* * *

Мунаввар манзилга кетяпман,
Шу тупрокни кўксимга босиб.
Ахир эллик икки йил мени
Кўкрагига кўрди муносиб.
Юрагимни очиб, бағримни
Бутоғига тўкиб боряпман.
Вужудимни кўтариб юрган
Ёноғидан ўпиб боряпман.

* * *

Кўнглимни қолдиринг –
Бошқа эсламай,
Бошқа изламайин
Сизни ҳеч қачон!
Чунки яшаяпман
“Тирикмикин?..” деб,
Ўлим рўпарамда
Турибди ҳайрон.
Кўнглимни ўлдиринг –
Менсиз тўкилиб,
Кетиб бораяпти
Сахрода бир из.
Ахир қумда қолиб,
Адашган, куйган –
Кўнгилга беркиниб
Қандай яшайсиз?!.

* * *

Ҳеч нима қолмади зулматдан ўзга,
Ҳаммаси шундайин бўлмаса эди.
Бўм-бўш юрак билан тўкилиб, тўлиб,
Бу аҳволда қандай яшайман энди?
Ноиложлик ичра илож қидириб,
Қайта тўлдирмоқчи бўламан дилни.
Бунинг учун аввал ювиб, тозалаб,
Офтобда қуритиш керак кўнгилни.

* * *

Ажрата олмадим
Оқдан қорани,
Нигоҳларим толди,
Адашдим такрор.
Мени улғайтирган
Кекса дунёга,
Юрагимни тўкиб,
Етказдим озор.
Кўнглин кўтаролмай,
Дардин ололмай,
Аравамни тортиб,
Кунни куваман.
Мени деб,
Эзилиб кетган дунёнинг
Эски кўйлагини
Қандай юваман?!..

* * *

Мени ўзинг кечир,
Яратган Эгам,
Даргоҳингда маънос қадди долим-чун.
Ичим ёнганида бошим кўтариб,
“Нега?! Нега?!” деган ҳар саволим-чун.
Ихтиёринг узра бўлсам ҳам тунлар,
Кўзим оромини излаганим-чун.
Тақдиримга битган битикларингни
Расму русумини бузмаганим-чун.
Мен ҳам кўнгил дея, мен ҳам шаън дея,
Тупроғинг заррасин ўйлаганим-чун.
Ўзимнинг ёқамда турган кўлларим
Бирор бор тушириб қўймаганим-чун.
Яна кечиролсанг кечиргин агар,
Саодат машқида тўлишмаяпман.
Менга берган барча машаққатингни
Бирор кимса билан бўлишмаяпман.
Шундоғ кетаяпман оёғим судраб,
Гоҳида тўкилиб, гоҳида тўлиб.
Етиб бораманми, йиқилмасимдан –
Мунаввар манзилинг тупроғи бўлиб?..

* * *

Узилган гул каби
Заминга тушдим,
Юракни пичокда
Нимта-нимталаб.
Қайрилиб ортига
Боқмади ҳеч ким,
Дўстим инкор қилди
Юмуши тугаб.
Шамоллар увлади
Бошимга келиб,
Менга ёмонликнинг
Қўллари етди.
Очиқ бошим узра
Ишонган кишим
Тепамга осмонни
Қулатиб кетди.
Узилган гул каби
Заминга тушдим...

* * *

Келишингга жонимни тикдим,
Соқчи кўйдим тўртта томонга.
Ва термулиб туну кун кутдим,
Бир хушхабар келар деб жонга.
Яшадимми, ўлдимми, билмай,
Юрагимни титавераман.
Тўрт томоним тўрттала соқчи,
Хабарини кутавераман.
Сўнг гулдирар момақалдиروق,
Тилим-тилим бўлар осмоним.
Бўлинаман мингта бўлакка,
Қай томондан келасан, жоним?!.
Чақмоқ тилган мингта бўлакка
Оллоҳ ҳадя этар мингта кўз.
Ҳаммасидан униб чиқади
“Келасанми?..” деган битта сўз.
Келишингга жонимни тикдим,
Келсанг қайта бўламан бино.
Гар келмасанг, бутланоламсам,
Сени ўзи кечирсин худо.

* * *

Яшашни билмадим,
Ҳар кун, ҳар соат
Якка ўзим изғиб
Юришдан тўйдим.
Мен сизни, ўзимни
Ва шаън кунимни
Нўноқлигим учун
Йўқотиб қўйдим.
Яшашни билмадим,
Ахир бу ҳаёт
Мени бир қумурсқа каби
Танимас.
Яшадимми-йўқми,
Борманми-йўқми...
Ковшаниб,
Ғимирлаб турсам бас!..
Яшашни билмадим,
Яна не учун
Юрагим зирқираб
Қақшайверади.
Гурлаган оловга
Нечун сув пуркаб,
Бошқалар жимгина
Яшайверади?..

НАЪМАТАК

Гулбута тикони
Жуда ҳам аччиқ,
Тегса қони кафтга
Хино бўлади.
Кутсангиз, бир куни
Меваси пишиб,
Барча дардингизга
Шифо бўлади.
Гулбута тикони
Жуда ҳам аччиқ,
Тегса тилар ҳатто
Дилингизни ҳам.
Парвариш қилсангиз,
Ўзидан ортиб
Гулга бурқар сизнинг
Умрингизни ҳам.
Гулбута тикони...
Эҳтиёти шарт...

* * *

Шошилиб келдингиз
Бирпасга,
“Тез кетаман... Юмушларим...” деб.
Юрагим от чопиб, қафасда
Қанча кутдим ич-этимни еб.
Шошилиб бирпасда кетдингиз,
Ҳеч кимни кўрмади кўзингиз.
Мен эса жимгина ўтирдим,
Ўзимсиз қолдим мен, ўзимсиз.
Қайрилиб боқманг, лек бир марта
Бу золим сукутни даф этинг!..
Мени ҳеч қолдирманг бу ерда,
Мени ҳам бу ердан опкетинг!
Шошилиб келдингиз,
Бирпасга...

* * *

Олиб кетаяпсиз
Боғлаб, етаклаб,
Кўнгли кўлингизга
Тушган ношодни.
Етаклаган каби
Шафқатсиз дунё,
Кўзларини боғлаб
Ҳаётнинг.
Эҳтиёт бўлишнинг
Иложи борми?..
Ахир томчидан ҳам
Идиш тўлади.
Кўнгли зулмингиздан
Эзилиб кетса,
Мазлумнинг яшаши
Гумон бўлади.

МЕН БИНАФША БЎЛИБ КЕТЯПМАН

Мени ранжу озоримдан изламанг,
Бугун шому наҳоримдан изламанг,
Вужуд номли диёримдан изламанг,
Мен бинафша бўлиб кетяпман.

Тонг отса сиз баҳор келди денг,
Қувонч, оташ, гулёр келди денг,
Ифори хуш ифор келди денг,
Мен бинафша бўлиб кетяпман.

Куртакларга илинар кўнглим,
Гунча каби тилинар кўнглим,
Ким экани билинар кўнглим,
Мен бинафша бўлиб кетяпман.

Сочларимда чаманлар гуллар,
Юрагимда ялпизли йўллар,
Мени бугун худойим қўллар,
Мен бинафша бўлиб кетяпман.

Баҳор бўлиб ризқ-рўз исидек,
Дилдан томган дилсўз исидек,
Келаётган Наврўз исидек,
Мен бинафша бўлиб кетяпман.

Йўлларингдан эриди-ку муз,
Булутларнинг қўрғонини буз,

Баҳор, қандай турибсан менсиз?
Мен бинафша бўлиб кетяпман!..

Осмонларда ўлсам тўкилиб –
Заминларда унсам экилиб,
Баҳор!.. Бир шеър бўлсам йиқилиб...
Мен бинафша бўлиб кетяпман!..

* * *

Эллик ёшдан ўттиз иккини
Келар бугун олиб ташлагим.
Ўн саккизда қолиб абадий,
Яшагим келяпти, яшагим.
Кеча бироз ҳаддимдан ошдим,
Сизни кўнгил томон бошладим.
Деворларга тегса ҳам бошим,
Яшагим келяпти, яшагим.
Аллақачон қуриган тол деб,
Ўз илдизим кесиб ташладим.
Лек япроқлар ёзиб қайтадан,
Яшагим келяпти, яшагим.
Бу ҳаёт бунчалар чиройли,
Кўлидан келади ушлагим.
Боз уни севиб ва севилиб,
Яшагим келяпти, яшагим.
Мен бугун эллик йил орқага
Қайрилиб, кўзимни ёшладим.
Шу жойда йиқилиб қолсам ҳам,
Яшагим келяпти, яшагим.

* * *

Орқага қарама –
Орқада йўл йўқ,
Кўприклар ёқилган,
Кемалар чўккан!..
Олға бораётган
Йўловчи,
Хаёт –
Омад чодирларин
Чўққиға тиккан.
Чўққида келажак,
Чўққида тинчлик,
Яшашни истасанг
Ўзингга ишон!..
Олдинда ғалаба,
Орқада ўлим...
Чўққи сенинг учун
Охирги имкон.
Олға бораётган
Йўловчи,
Ол-ға!!!

* * *

Ям-яшил ўт бўлиб,
Сўнг яшил бутоқ –
Бир умр садоқат
Ахтараманми?
Минг марта кўксингдан
Юлиб отишди,
Минг биринчи марта
Кўкараманми?..

* * *

Узлат, мени қандай
Кутиб оласан?!
Зўрға тирик борсам
Номусдан, ордан.
Барча тоатларни
Бир четга суриб,
Даргоҳингга фақат
Шеър ёзиб борсам.

* * *

Кетсам...
Кетишим тайин –
Қадамларимни ўлчаб,
Дайди итлар тополмас
Хуришларига сабаб.
Қанча кесиб, сермаманг,
Яшовчан менинг жоним.
Ўтаётган дунёдан
Ахир менинг карвоним.

* * *

Бу йўллар
Самога тутшиб кетар,
Юксалса юксалар –
Ортга қайтмайди.
Минг йилдан кейин ҳам
Кимдир қидирса,
Мени топмаса ҳам,
Йўқ деб айтмайди.

* * *

Менинг қалбимда ҳам
Бўрон гувиллар,
Менинг умримда ҳам
Саросар матлаб.
Менинг ҳам қонимни
Ичди ғаюрлар,
Бир фаришта атаб,
Беозор атаб.
Менга ҳам юҳодек
Чанқаб, ютоқиб,
Қоп-қора шарпалар
Эргашди зимдан.
Кўзларимни боғлаб,
Тилимни кесиб,
Садосиз садолар келди
Ўлимдан.
Мен ҳам қўлларимни
Ювиб турибман,
Қаранг, қўлтиғимга
Тиқмоқлик учун.
Мени ёмонотлик
Қилган дунёнинг
Бир марта йўлига
Чиқмоқлик учун.

* * *

Мен оқлай олмайман
Ўзимни ўзим,
Гоҳо хас бўламан,
Гоҳ тоғ қояси.
Ахир қанча одам
Югуриб ўтди,
Мен бўлдим
Юксалиш зинапояси.

* * *

Узоқлаб кетаяпман
Кун сайин,
Соат сайин.
Мендан узоқлашмоқда
Ҳаво ҳам, нур ҳам атай.
Тупроққа қўйиб бошим,
Зўр кунларнинг бирида
Топилсам Алп Тегиннинг
Битикли тошларидай.

* * *

Уйғонмоқчи эдим бугун саҳарда,
Ҳомиладор оқшом тўлғонмасидан.
Тасбеҳин ўгириб жумлаи мўмин,
Бомдод намозига уйғонмасидан.
Уйғонмоқчи эдим бугун, не бўлиб,
Ёстиғимдан бошим уза олмадим.
Туннинг тонгга қадар қилган ишини
Ҳаёт дафтарига ёза олмадим.
Тун ҳам бир ожизнинг кўз ёшидек шўр,
Гоҳ раҳминг келади, гоҳ тегар жонга.
Курашиб-курашиб енга олмагач,
Ўрнини бўшатиб беради тонгга.
Уйғонмоқчи эдим бугун саҳарда,
Гулнинг яноғими, қароғи бўлиб.
Уйғонар чоғимда тўкилиб кетди
Тонгнинг кўкрагига юрагим тўлиб.
Уйғонмоқчи эдим...

Бугун...

Саҳарда...

* * *

БУГУН менинг чекимга тушди,
Имзо қўйдим хатимга мағрур.
Йўлагимнинг адоғигача
Рангин гуллар тўкилиб борур.
БУГУН менинг чекимга тушди,
Ўчакишар кадамим шаҳдам.
Узоқ юриб етиб бораман,
Келажакка БУГУНим билан.
Чунки
    БУГУН
                  менинг чекимда!..

* * *

Кетмайман десам сендан,
Қолади десам номим,
Ишққа айирбош қилсам –
Сўнгги томчи оромим.
Ёнсам тирноғимдан то
Сочимгача бўлиб фош,
Абадий олов бўлсам –
Мени дейсанми, қуёш?!.

* * *

Баъзан кўкка қиласан парвоз,
Баъзан ерда чилпарчин танинг.
Сен биласан, ахир ҳамма вақт
Бўлавермайди-ку айтганинг.
Шамолларга сўзлаб бўларми,
Юрагингдан томиб турса шеър.
Сени фақат осмон севишин,
Сени фақат тушунишин ер.

* * *

Қанча азобларни
Тортди бу чинор,
Чинор бўлгунича
Минг бор тўкилиб.
Кимдир шохларини
Синдириб ўтса,
Кимдир вужудини
Ўтарди тилиб.
Барча умидлари
Бугундан эди,
Қорда ҳам, музда ҳам
Яшарди кулиб.
Бугун-чи, гуркираб турганда,
Нохос –
Ҳаёт ришталари
Борар узилиб...

СИНОВ

Профессор Суюн Каримовга

Хаётнинг саволи кўп эрур,
Одамзодга синов ҳаммаси.
Гоҳида паст тушиб, гоҳида
Жонингга қасд эрур бандаси.
Бир сўз-ла гоҳ ўксик кўзда ёш,
Гоҳида меҳрли бир йўқлов.
Гар тилар эрсак, бу умрнинг
Ўзи ҳам омадли бир синов.
Дунёни бир кесиб ўтиш ҳам
Ва ё ҳис этиш ҳам ҳарорат.
Шу қайтмас йўллардан кетиш ҳам
Ва ё бир этиш ҳам зиёрат.
Ҳаммаси синовдир аслида,
Ўтамиз илтимос, узр! деб.
Яратган не берса барига
Шукур! деб яшаймиз,
Шукур! деб.
Азоблар роҳатга тўловдир,
Бу дунё ўзи бир синовдир.

* * *

Кувлашмачоқ ўйнадик бирга,
Роса узоқ қувлади дунё.
Ютқаздириб кўймасин дея,
Мени кўллаб юборди худо.
Етиб келдим маррага олдин,
Ғалабамни бахтга йўман.
Мен дунёни муштдек аёлга
Ютқазди!.. деб ёзиб кўман.

* * *

Мен яшаган жойлар ободдир,
Мен ўстирган гуллар чиройли.
Одамлар ҳам қувноқ ва шоддир,
Оқшомлар ҳам юлдузли, ойли.
Фақат гоҳ-гоҳ кўзларин ёшлаб,
Таассуротлар дардга қоришар.
Мен ҳужумчи бўлмоқчи эдим,
Мени тўпдек тепиб боришар.

* * *

Мен ҳам бошқалардек
Сенга етгунча,
Шошиб қоламанми,
Югураманми?
Бирор бўғиним ё
Бир бандим қолмай –
Ўзимни ёзишга
Улгураманми?!

* * *

Тупроққа ташлади мени ҳақиқат,
Ёлғизлик гул тутди кўлимга.
Кўрқмайин типпа-тик борурман
Рўпарамда турган ўлимга.

Эртага улоқиб кетсам у билан,
Яхши-ёмонимнинг ўрнини билиб,
Дунё қалбим ўқиб баҳра ололмас,
Мени аслиятдан таржима қилиб.

Ҳиссиёт не ўзи – кўҳна бир тилсим,
Фақат юракларнинг яшар қасдида.
Ўлимга юз тутдим сизни қидириб,
Балки топишармиз тупроқ остида.

* * *

Менинг мавжудлигим
Ўзи мўъжиза,
Шошилмай бораман
Кўнглимни шарҳлаб.
Қани, ким боради
Менинг изимдан?
Эзгулик,
Ишонч
Ва мақсадни ёқлаб.
Узоқ манзилларга
Кетишдан олдин,
Ахир, сўрамадим
Буларни бежиз.
Олдимда борганга
Муносиб бўлдим,
Ортимдан келишга
Муносибмисиз?!

* * *

Биламан, менинг ҳам жисму жонимга
Ярашиб тушарди шодон бир юрак.
Дупуридан тонглар отиб борарди,
Тафти томиримда гулларди бешак.
Мендаги юракнинг либоси жанда,
Уни бир амаллаб кийиб юрибман.
Қай чоки сўкилган, қай жойи ямоқ,
Буни битта ўзим билиб турибман.

* * *

Менга кўнгил беринг,
Менга дил беринг,
Йиғиштириб кўйинг
Майда гапларни.
Ёлғондан, макрдан
Ҳимоя қилинг,
Унини чиқарманг
Менга дардларнинг.
Менга меҳр беринг,
Менга дил беринг,
Шундан бошқа нарса
Тўлдирар мени.
Шунчаки гапирманг,
Шунчаки севманг,
Шунчаки туйғулар
Ўлдирар мени.

* * *

Елкамда тоғ – чўкиб кетяпман,
Қўл узатинг менга, яхшилар.
Хув манзилга етиб, елкамдан
Тоғни олиб қўйгунга қадар.
Унинг юки жонимни эзар,
Қандай олиб бораман энди.
О, дунёнинг менга мингашган
Шу тоғлари бўлмаса эди...

* * *

Неча йилдир, мавжуд
Чексизлик аро,
Тирик эканимни
Билдирайин деб,
Чиқиб бораяпман
Сабр тоғига,
Кўз ёшимни ютиб,
Ич-этимни еб.
Гўё чиқишимни
Билмагандайин,
Оёғим остига
Тоғни қўйган зот,
Аввал оёғимни
Заминга боғлаб,
Кейин кифтим узра
Чиқарди қанот.

* * *

Кўзларим қаросига
Ошиқ этиб ғуборни,
Дилга босиб йиғладим
Ўкинч кўшқида орни.
Ашким билан суғориб,
Кўксимда унган хорни,
Ўзим бўйнимга солдим
Номус аталмиш дорни.
Гуллар қиқири билан
Ювиб аччиқ озорни,
Тонг нурига чўлғадим
Кўзимдаги диёрни.

* * *

Ҳали ҳам йўлларим
Оғир, азобли,
Тун бўйи ўзимга
Куч сўрайман мен!..
Майли, хўрлайверинг,
Йиғлатаверинг –
Фақат ёмонларга
Қилиб қўйманг тенг...

ЭЪТИРОФ

Ғунчалари алвон-алвон чоғланган,
Жони жоним билан туташ боғим бор.
Юрагимда уст-устига доғланган,
Сахродайин куйиб ётган доғим бор.

Яхшиларнинг суҳбатига бахшида,
Ёмонлардан қизғонган чироғим бор.
Тилим-тилим тилаётган тилимни
Ўз кўлимда ўзимнинг яроғим бор.

Кечалари ҳоври тунга туташган
Ҳижрондайин саволкор сабоғим бор.
Юз йилми ё минг йил нари, билмайсиз,
Кўксим узра қулаётган тоғим бор.

Руҳим азот сапчилайди самога,
Банди вужуд тортаётган чоҳим бор.
Қалб қуши жон талошида чирқиллар:
– Орангизда менинг не гуноҳим бор?!

ОНАМГА

Мен ўзимни унутиб қўйдим,
Оҳим турар олти ёнимда.
Дардим қувиб, азобим қувиб,
Телба исён кезар қонимда.

Мен ўзимни унутиб қўйдим,
Ҳаётман деб қандай алдайман.
Зилдай бошим кўтариб, она,
Кўзингизга қандай қарайман?

Мен ўзимни унутиб қўйдим,
Бу тупроқ шаън, бу йўллар номус.
Меҳнатингиз жавобин бериб,
Этолмадим бахтингиз тўқис.

Яшаяпман, бироқ ҳаётим
Ёнаётган дарахт билан тенг.
Йиқилсам ҳам заминни қучиб,
Онажон! деб йиқиламан мен.

Йўлга тушдим шошилиб, учиб,
Фақат сизни топа олсам бас.
Шу фарзни ҳам удалолмасам,
Тириклигим тириклик эмас!..

Руҳим ишғол этганди қайғу,
Қайтардингиз ўзимга яна.
Титраяпман, елкамдан қучиб
Биргина сиз турибсиз, она.

Мен ўзимни унутиб қўйдим...

* * *

Мен аршда юрибман,
Истагим ёлғиз –
Ойдин жамолингга
Тушса қароғим.
Сомон йўли узра кошки ифоринг
Атру бўйи хушҳол этса димоғим.
Сен чорловчи бўлдинг,
Мен интилгувчи,
Ахир юксакларда эди хаёлим.
Менинг дилимни бир
Мунаввар этиб,
Кифтим узра қанот бўлган
Заволим.
Мени аршга тутдинг,
Бир кун ёрилиб,
Осмон юрагидек
Тўлсам, тўкилсам.
Қанийди бир лаҳза
Ёки бир нафас, Раббим,
Борлигининг эгаси бўлсам!..

У...

У кексайиб борар кун сайин,
Ташвишлари ташлаган эзиб.
Унинг оғир умр йўлида
Сукунатлар юради кезиб.
У қайрилиб ортига қарар,
Оғир бўлди... Бўлмади айб.
Сен бахтлисан, дея қўл силкиб,
Қоқигуллар қолар жилмайиб.
Бахт сўзини тиниқ эшитгач,
У озгина тин олар, майли...
Ҳа, мақсадга бир баҳя қолди,
Шу азобли умр туфайли.

* * *

Мен ўзимни енга олмадим,
Вужудимдан сачради учкун.
Ахир гуноҳ қиларди инсон
Гуноҳини ювмоқлик учун!
Мен ўзимни енга олмадим,
Тўкиб ёздим дилим розини.
Бир девона сажда қиларди
Лойга ёзиб жойнамозини.
Мен ўзимни енга олмадим,
Туролмадим бошқа дош қилиб.
Юзидаги никобин йиртдим,
Бу дунёнинг сирийн фош қилиб.

ЭСЛАМАДИНГИЗ

Булутлар учиб борар,
Туманлар кўчиб борар,
Юрагим чўчиб борар,
Мени эсламадингиз.

Эриганида муз-қор,
Яшнаб келганда баҳор,
Эшитилса ҳам ёр-ёр,
Мени эсламадингиз.

Қайрилиб боқдим ортга,
Бир оларми деб ёдга.
Юз буриб хотиротга,
Мени эсламадингиз.

Баҳор, ёз, қишлар келди,
Бир хил юмушлар келди,
Ширин ташвишлар келди,
Мени эсламадингиз.

Эслаб-эслаб мен толдим,
Қаранг, тош бўлиб қолдим.
Жоним суғуриб олдим,
Мени эсламадингиз.

МАНГУ КУРАШ

Шамол булутларни ҳайдади,
Осмон юзи оқарди бўздек.
Сўнг дунёга боқди ҳайрат-ла
Миллион юлдуз миллионта кўздек.
Тун бағирлаб ўрлади зулмат,
Юз ўгириб ҳаёт тотидан.
Ва ойдинда этагин судраб,
Тун эргашди зулмат ортидан.
Тонг ёришди шўх наво билан,
Қушлар сайраб сийпалашди бош.
Зар кокили дунёни чулғаб,
То шомгача рақс тушди қуёш.
Бахт! деди у,
Озодлик, хурлик!..
Менсиз аро йўлда қолмайди.
Мен кокилим ёйиб рақс тушсам,
Зулмат менга тенглашолмайди.
Йиллар ўтар, асрлар ўтар,
Мен зулматга тобе бўлмайман.
Булут қанча қилич солмасин,
Мен яшайман, асло ўлмайман!..

* * *

Юз ўгирдим итлар зотидан,
Жонимдан бездириб юборди.
Мен энди шерлардек хайкириб,
Улардан ўргангум виқорни.

* * *

Бутун умр кутган эди у
Бир кучоқ гул –
Қип-қизил, алвон...
Нигоҳлари тушдию, бирдан
Томирида тўхтаб қолди қон.
Орзу эди худди шундай ишқ!..
Талпиндию, тўхтади қўллар.
Ахир умр йўлин зулматга
Чулғаб кетган
Шу атиргуллар...

* * *

Айтмайман...
Ўзингиз тушуниб олинг,
Паймонам тўлса ҳам,
Кўнглим тўлмайди.
Салгина бошимни қотирсам,
Менга
Илҳом деганлари керак бўлмайди.
Афсуски,
Айтмайман десам ҳам мангу,
Юракка нақшини солганман.
Илҳом мени ташлаб кетса ҳам,
Мен уни ёктириб қолганман.

* * *

Сен қаердан биласан менинг
Қўрқоқми ё ботирлигимни?..
Йиқилсам ҳам, йиғласам ҳам мен —
Қандай кучга қодирлигимни!..

* * *

Сўзлар...
Кўнглингизни топа олмадим,
Тўйиб қонолмадим
Тафтингиздан ҳам.
Ҳамма топди сизни,
Ҳамма опқочди,
Ўғирлаб тангрининг марҳаматидан.
Сўзлар...
Эллик йил изладим
Манзилингизни,
Гоҳ қора чизиққа айланди йўлим.
Топдим
Энди қандай айтаман сизни?!
Қалтираб ёқамга бормоқда қўлим.
Сўзлар...
Энди қандай айтаман сизни?!.

* * *

Кўнгилни илғамоқликни,
Ҳайқириб, инграмоқликни,
Кўнгилга тўхтамоқликни
Мен ўзимдан ўрганаяпман.
Рост сўзни англамоқликни,
Тушунмоқ, тингламоқликни,
Ростакам йиғламоқликни
Мен ўзимдан ўрганаяпман.
Яшамоқ роҳатлигини,
Тириклик давлатлигини,
Сўзламоқ ҳам бахтлигини
Айтишни
Мен ўзимдан ўрганаяпман.
Орзуим армонлигини,
Бу кўнгил вайронлигини,
Кўп гапим ёлфонлигини
Айтишни
Мен ўзимдан ўрганаяпман.

* * *

Кўнглим
Кўрғонини бузиб, хаприкиб
Кетар, занжирланган тушовин узиб.
Қай бир кўчаларда, қай бир оқшомда
Ўкирар етти қат самони бузиб.
Тавба!.. Алҳазар!.. деб,
Эзади мени,
Кейин шартта-шартта айтиб салади.
Қайси бир оқшомда,
Қайси бир тонгда
Кўрпага бурканиб йиғлаб олади.
Ўзи кўёлмайди
Бўғзига тўсиқ,
Титраб ич-ичидан оқаверар бўз.
Ўз тиғи ўзини ёрган кўксидан
Оқиб чиқаверар қон аралаш сўз.
Мен ношукур, шаккок дея маҳшарда,
Берган ишқ жомини ололмасам, ё
Битта муслимам деб,
Битта бандам деб,
Қилган гуноҳимдан
Ўтарми худо?!

* * *

Умрим тугаб бормоқда,
Эшикда эса
Рухсат сўраб турар
Ҳали яшамаган кунларим.
Бироқ менинг юмушларим кўп,
Кўп қололмайман.
Ўқишим, ёзишим,
Кетишим керак...
Афсуски, яшашга улгуролмайман.

* * *

Аламнинг,
Азобнинг, қайғунинг
Либосини ечиб ташлаяпман мен.
Хазон – сингилларим билан
Қувлашиб,
Бирга қанот қоқиб
Яшаяпман мен.
Борлиғидан кечдим
Энди дунёнинг!
Заминнинг бўйини бўйламоқчиман.
Сўнгги нафасимнинг гаштини –
Учиб –
Хазонлар тилида
Қуйламоқчиман!..

* * *

Қанча улкан бўлмагин,
Фарёд...
Сени сукут билан босиб қўяман.
Тўрт тарафдан ўраб,
Жимжитлик билан
Келар йўлларингни
Тўсиб қўяман.
Чунки сен фарёдсан!..
Биргина садо.
Менинг бўғзим ёриб,
Чиқмайсан ўсиб.
Сукунат, бугундан то Одам Ато –
Ҳавонинг йўлини бўларми тўсиб?!.

* * *

Болаликда
Чопиб юардим,
Йиқилсам ҳам
Индамай доим.
Тик турибман
Йиқилмай,
Дардга –
Соқчи қилиб
Қўйди худойим.

* * *

Мен бугун ўзимни
Тафтиш қияпман,
Ҳаёт деб –
Ақлдан озганим учун.
Унга яқинлашмай,
Уни билмайин,
Ҳийла, найрангини
Ёзганим учун.
Мен бугун ўзимни
Тафтиш қияпман,
Кундасига бошим
Тутмаганим-чун.
Бўйин товламайин,
Чора қидирмай,
Индамай ўлимни
Кутмаганим-чун.

* * *

Катта йиғин бўлар
Тундан тонггача.
Шеърнинг бўю басти ўлчанар, худо!..
Шекспир, Гёте бошини эгар,
Шоирдек мазлум зот
Кўрмаган дунё.
Бунда мен, Хосият, Зебо, Ҳалима
Тортиша-тортиша чарчаймиз,
Дилтанг!..
Ҳамма шоирларнинг бугуни борми,
Ҳаммасининг борми эрталари ҳам?!
Ҳамма шеър ўзини оклайдими ё,
Ҳамма шеър дардингга бўларми даво?
Изласанг, истасанг,
Ёнсанг, гупурсанг!..
Сенинг сўзингни ҳам тингларми,
Илло?!
Бутун дунёнинг шоҳ сатрларию
Шоирлари келар икки замоннинг.
Менга пойгакдан жой берсин
Анжуман.
Мен бир тупроғиман
Ол-и-с маконнинг.
Ўшанда,
Шоҳ сатрлар ичра жавоҳир,
Дил ганжини териб-териб яшардим.
Тўсатдан Лорканинг қалбини топсам,
Тупрокка ўтириб суҳбатлашардим.

* * *

Кўзларингга боқмас, сени кўрмайди,
Ҳатто танимайди туғишган оғанг.
Сени кўрмай ўтар, танимай ўтар,
Изма-из борса ҳам сен юрган йўлдан.
Сени билмас сира кимлигингни ҳам,
Юракдаги туғён найзалар тутар.
Лабида табассум, қомаги дуркун,
Ҳатто фарзандинг ҳам танимай ўтар.
Хўрсиник, ўкинчлар йиртар бўғзингни,
Нима бўлган ўзи атиргулингга?!
Ўзинг эккансан-ку, ўйларинг тўзғиб,
Танимаса оғир ботар дилингга.
Шабнинг бир пул қилар баъзи нокаслар,
Майда-чуйда гаплар тегар жонингга.
Бир кун судраб кетар ортидан изсиз,
Нуқта қўйиб иссиқ хонадонингга.
Ўзингга бир ўзинг тарафқаш,
Чўчимай ҳар қандай пўписа-дўқдан.
Чунки сен бир марта келдинг дунёга.
Бир марта яшадинг – энди сен йўқсан!..
Сени ҳеч ким билмас, ҳеч ким танимас,
Дунёга бир келиб, қайтиб кетганинг.
Қайғуни, азобни, ўлимни
Севишинг баралла
Айтиб кетганинг.

* * *

Мен ҳам ожизамас,
Мен ҳам ботирман.
Жим-жит яшамоқлик
Жонимга тегди.
Кеча ҳузурига кирсам –
Бу дунё
Ҳимматини менга
Нораво, деди.
Мен ҳам келар бўлса
Қайрилмайман, то
Пойимга тиз чўкиб
Йиғламагунча.
Мен ҳам бир дунёман,
Мен ҳам бир дунё!
Кўймайман сўзимни
Тингламагунча!

* * *

Йўлбарс менга қондошми,
Ёки қилиб мени фoш?
Чиқиб қоламанми ё
Чумолига қариндош?
Чумолининг юкини
Кўтаролмай сарсонман.
Йўлбарслардай ўзимни
Қайтаролмай сарсонман.
Ёки мен мен эмасми?..
Бу юкни илиб қўйсам,
Ўзимдан сўраб, кейин
Ўзимни билиб қўйсам.
Дунё бўлиб бир кулба –
Йиғса тўккан ёшларин.
Ўйлаб кўрсам, сизлар ҳам
Менинг қариндошларим.
Ахир яралмиш жонзот,
Гоҳ инсон, гоҳ итдадир.
Тортишсак-тортишмасак,
Яратувчи биттадир.
Жаҳл қилмай гапимга,
Гапни бир ўраб кўринг.
Ҳеч нарса бегонамас,
Ўзингиз сўраб кўринг!..

* * *

Мен ёзаяпман...
Ёзгандаямки,
Тўлиб ёзаяпман.
Қотиб қолганимни,
Тўхтаб қолганимни
Билиб ёзаяпман.
Мен дунёни дунём билан
Кўриб ёзардим,
Энди унинг ўзи билан
Кўриб ёзаяпман.
Мен ёзаяпман...

* * *

Хазонлар бир кўшиқ бошлар
Мен билан.
Ҳаётни маҳв этдим –
Қайтишим кўринг!..
Бу жангни –
Хазонлар сухани билан
Шитирлаб-шитирлаб,
Қиқирлаб-қиқирлаб,
Чисирлаб-чисирлаб
Айтишим кўринг!..

* * *

Ям-яшил арчалар юртига
Денгизда,
Кемада кетяпман.
Ям-яшил арчалар юртига...
Мен тоғлар юртига кетяпман.
Ўзимни шархлаш-чун бемалол,
Кўнглимни кўриш-чун осуда.
Ўзимга кўйиш-чун ўзимни,
Ўзим-ла яшаш-чун, ўзим-ла...
Ўзимга ташлаш-чун ўзимни,
Юксакдан қараш-чун...
Бир марта!..
Ўзимга тафтиш-чун, ўзимни
Тоғларга уриш-чун, тоғларга.
Денгизга отиш-чун ўзимни,
Сўнг яшил арчага бериш-чун,
Бериш-чун мангуга кўксимда
Авайлаб-асраган кўнглимни.
Ва сўнгра мангуга қолиш-чун
Арчалар юртига кетяпман.

* * *

Ўзим билан ёлғиз қолган кезларим
Ўйлайман... Қўшнилар тинчмикан?..
Қар куни бўлса ҳам тўполон,
Жанжаллар борса ҳам кўз ёшга.
Буниси ой билан ўпишган,
Буниси ҳамхона куёшга.
Мен эса жимгина яшайман,
Дардларим бошимни эгади.
Мен сукут қиламан,
Қилт этсам,
Қўлларим сукутга тегеди.

* * *

Мендан қолгани шу,
Сурат каби парчаланган дунё –
Хотира...
Хотирамнинг парчаларидек
Бириколмас бу дунё сира.
Айро тушган осмони, ойи,
Тўзиб-тўзиб, йитиб боради.
Мингта парчасини бой бериб
Мендек,
Битта парчасини тутиб боради.
Шунинг учун рўбарў келса,
Қайрилмайман – ҳеч ким сўрамас.
Бу дунёга мен қарамасам,
Мендан ўзга ҳеч ким қарамас.

* * *

Бу дунё синиқ ойна,
Менда қолмади имкон.
Қалбимни солсам ойга,
Сизиб чиқаверар қон.
Ҳой, итингни нари сур,
Аккиллаб тегди жонга.
Ахир мен ҳам меҳмонман
Шу беш кунлик маконга.

* * *

Кўзларимни куйдириб,
Тун кириб келаверар.
Бўғзимдаги сукунат
Бўғзимни тилаверар.
Сен илтифот кутасан,
Менга бардош тиғ тутган.
Зўрға тирик юрибман
Бўғзимдаги сукутдан.

* * *

Мен бандман ҳалиям –
Тақдир, измингда,
Қай томон йўлласанг
Чопавераман.
Сен минг бор боғлайсан
Ечолмасин деб,
Мен минг бор йўлини
Топавераман.
Бир куни, шундаин
Ҳабиб эди деб,
Йўқотсанг изимни
Тополмайсан-ку!..
Нега бунча мени
Чалаверасан,
Нега бунча менга
Соласан қутқу?..

* * *

Ох, мен анча толиққан эдим
Ажриқзор ичра дон
Сепиб юришдан.
Ҳосил ололмайин,
Озикланомай,
Шундайми?! деб,
Ерни тепиб юришдан.
Бугун дил севинчдан
Бир қалқидио,
Сўнг хирмон кўтарди
Дардлардан, тўйиб –
Тонгга яқин ширин
Уйкуга кетди
Қайғу, шодликларни
Бошига қўйиб.

* * *

Ким ўзи у
Шоир зоти?..
Сўзнинг битга эркаси.
Менми?!
Мени танимайсиз,
Мен дунёнинг эгаси.

* * *

Зўрман демадим мен,
Зўрлик аслида –
Йиқмоқдир, чиқмоқдир
Душмандан ғолиб.
Менинг ғолиблигим
Мағлублигимда,
Йўлга тушганимда
Олов юрагимни
Кўлимга олиб.

* * *

Ўзингни намоён этишинг учун
Фақатгина ўзингни кўришинг керак.
Фақатгина ўзингни кўришинг учун
Тош бўлиши керак сендаги юрак.
Аmmo...
Бу дунёда мангу яшамоқ учун,
Кўз юмиб атрофни кўриб бўлмайди.
Чиқиб бўлмайди-ку сувдан куп-қуруқ,
Одамлар устидан юриб бўлмайди
Ўзингни намоён этишинг учун...

АЁЛ

1

Мен аёл эмасман,
Мен бир садоман,
Мен бир ҳайқириқман –
Бўғзингиздаги.
Ютиб юборолмас,
Тутиб қололмас
Кўз ёшман –
Хатоман ўзингиздаги.
Мени ким яратди
Эгам амри-ла?!
Сиз каби нигоҳи,
Забони ўтким,
Бир юрак бўлсайдим –
Аёл кўксида,
Аёлни нописанд
Этмасди ҳеч ким.
Мен бир ношукурман,
Мен битта ношуд.
Битта чумолини кафтига олиб,
Унинг заҳматини кўриб ўлмаган.
Қоғоз, қалам бўлган,
Китоб бўлгану
Шикаста сўз бўлган,
Аёл бўлмаган.
Мен аёл эмасман,
Кошки аёллик

Нари-бери бирор мартаба бўлса.
Буюкликдан буюкроқдир у,
Нозикликдан нозикдир жуда.
Мен аёл эмасман,
Аёллик не? деб,
Игнанинг устида
Юриб боряпман.
Раббим!..
Хузурингга қарзимни олиб,
Гуноҳларни босиб, кириб боряпман!..

2

Аёл бу – онадир,
Аёл бу – халқдир,
Аёл бу – ватандир,
Муқаддас даргоҳ.
Аёлнинг пойини
Тавоф этолмай,
Дардини ололмай
Ўтаяпман, оҳ!..
Аёл нигоҳида гуллаб, гуркираб,
Бисмиллоҳга ноил бўла олсайдим.
Аёл номим билан унинг бошидан
Дунёнинг юкини ола олсайдим.
Бирга бўлолсайдим юриб юкиниб,
Тоғиб айтолсайдим мунаввар сўзим.
Энг аввал аёлни паноҳ деб билиб,
Тарихга муҳраб кетардим ўзим.
Унинг жамолидан, унинг бўйидан

Исмати битилса ёруғ дунёнинг,
Мен унинг бор айбин сўрасам,
Фақат –
Ғазаби келмасми ХУДОнинг?!.

3

Дод десам!..
Аёлнинг номуси, ори,
Ҳурмати тикланса пойидор.
Эркакни ўзлари бунёд этса-ю,
Ўзлари пойида бўлиб ўтса хор.
Бир аёл дардига ўтириб,
Минг аёл суяги қақшайди.
Бозорга қўйилган аёлмас,
Эркакнинг номуси ўхшайди.
Мен чинор баргидек тўкилсам,
Ўқигин бундайин дард дарсин.
Мен ўлсам, тобутим бир учин
Фаришта аёллар кўтарсин.
Улар фариштадир,
Улар беайб,
Гуноҳсиз гуноҳлар битилса.
Отаси ким эди,
Оғаси ким?! деб,
Бегини сўроққа тутилса.
Унинг қўлин тутиб, табаррук этиб,
Аввал оёғини йўлга солгувчи.
Забонидан ўпиб,
Забонин ўнглаб,

Сўзга кирганида кесиб олгувчи.
Эркакнинг Оллохдан рухсати борми?
Эркакнинг кўксида борми номуси?!
Бир аёл қонига дунёни бўяб,
Дунёнинг айбини ёпқуси.
Илдизи бормикан гар дарахт бўлса,
Илдизини топиб болта урса у.
Ўзгамас, ўзини эр билиб юрган
Эркак ўз илдизини кесаяпти-ку!

4

Бир равоти бўлса, аёл –
Бетизгин,
Бошига бир паноҳ истарми?
Кўчада қолдириб фарзандин,
Рўзғори учун йўл изларми?..
Гар қанот бўлса, у беқанот –
Синдириб ўзининг дастини,
Қай эркак ўзининг айби-чун
Аёлдан олади қасдини.
Минг йиллик ёки минг асрлик
Савол бу, азоб бу, оташ бу.
Ким ўзин айбласа, кимнингдир
Ҳақиқий гуноҳи қоронғу.
Мен ёкамни тутдим, тарихдан
Бир жавоб қидириб, алҳазар!..
Қаршимдан чиқишди ястаниб,
Адашган кунингиз, эркаклар.
Бўлмай деб юрсангиз беномус,

Яшай деб юрсангиз бекадар,
Аёллар меҳнатин қадрлаб,
Аёлни эъозланг, эркаклар.
Елкадош бўлингиз, ахир сиз
Уларнинг суянган тоғлари.
Юк босиб, гуноҳлар битилиб,
Ҳаётга тегмасдан доғлари.
Яна бир разолат қилинмай,
Яна битта жавоб изланмай,
Ўзингизга келинг, қалбларда
Муҳаббат яратинг оловдай.
Майлига, сўзим рад этсангиз,
Юрманг ҳам мен айтган йўриқдан.
Аёлдан камчилик қидирмай,
Аёлни пок этинг оғриқдан.
Ахир не-не кайфу сафолар
Инсонга ҳамиша эрмаклигини,
Мен яхши биламан
Сизга ҳамиша –
Битта содиқ аёл кераклигини.
Аёл – доя эрур ёруғ дунёга,
У – она,
У – сингил,
У – қизингиздир.
Сиз боғсиз, мевали –
Шовуллаган боғ,
Ахир аёл сизнинг –
Илдизингиздир.
Ҳаёт! деб яшаган,

Ҳаёт! деб ўсган,
Ҳайрат осмонида
Юлдуз бўлади.
Тупроққа чуқурроқ
Ботиб, дарахтга
Ҳаёт бағишловчи
Илдиз бўлади.

* * *

Ҳов ана...
Кўриниб турибди йўлда,
Ҳали оппоқ қорлар
Ёполмаган из.
Тун бўйи
Юлдузга термулиб, ўша
Гулдор рўмолини
Сийпалаган қиз.
Унинг эгнидаги
Эски жомакор
Ҳали дош беради
Қанча қор, дўлга.
Фақат юрагига
Тегиб бўлмади,
Юраги –
Тўкилиб боради,
Йўлга...

* * *

Бу йўл жуда оғир
Ва жуда узоқ...
Қишда лой билчиллар
Ва ёзда тикан.
Мен билан юришга
Оғримай жонинг –
Бардош, матонатинг
Етишармикан?..

* * *

Мен хирмон кўтардим
Бугун –
Аслида,
Унда дардмандларнинг
Улуши бисёр.
Бир ҳақни англадим –
Тупроқ остида
Ҳамма тенг,
Ҳамманинг бошпанаси бор.

* * *

Энди ҳеч ким мени енголмас,
Қилолмайди беҳуда зуғум.
Дўстлар, энди билагим эмас,
Мен юрагим билан курашгум.

* * *

Тонгдек янги,
Тонгдек оппоқ,
Тонгдек бўлсайдим нурафшон.
Зулматнинг тушмасди кўнгли,
Ёмонлар қилмасди гумон.
Менинг эса ўтин янглиғ
Оловда ёнган боғим бор.
Юрак ёбонидан томиб,
Ҳилолга теккан
Доғим бор.

* * *

Қийналиб кетди осмон,
Қийналиб кетди бугун.
Қиш, ёз демай юксакда –
Ҳануз юраман юпун.
Ерда-чи?!
Менинг номим
Қиморга тикилади.
Ютсанг ҳам, ютқазсанг ҳам,
Обрўйим тўкилади.
Йўлга чиқдим, хайр-хўш
Қилмасам ҳам қувониб.
Кетаяпман ўзимни –
Бир ўзимга ишониб.

* * *

Мен кимман –
Илдизим қаерда ўзи?!
Тупроқ шишиб борар,
Бўғзим бўғилар.
Икки қорачиғим кенгайиб,
Бир кун –
Заминдан озода,
Қуёшдан нурли,
Дунёдан покиза
Дунё туғилар.
Мен кимман?!
Толеи мангу мунаввар,
Илоҳдан бир улгу эканим тайин.
Сукунатни йиртиб,
Дунёга келдим.
Яна ким дунёга келар
Мендайин?!

* * *

Хазонлар заминга эниб ёлворар,
Мени баҳоримга беринг, илтимос!..
Мен ахир дунёнинг ишқини
Фақат –
Ўзимнинг тилимда
Куйладим, холос.
Бири шивирлайди,
Бири хайқирар,
Секинроқ!..
Секинроқ оёғингни бос.
Бизнинг ҳаётимиз тугагани йўқ,
Бизнинг ҳаётимиз
Ўзимизга хос.
Ҳавода учганча заминни бўйлаб,
Бир-бирини чунон қилади пана.
Тупроқдан илдизга,
Илдиздан шохга
Ўтиб олиб,
Қайта юксалар яна.
Яна шамолларга кўксини тутиб,
Ҳаётни қадрлаб кўзин ёшлайди.
Ям-яшил борлиққа айланиб яна,
Япроқлар тилида
Кўшиқ бошлайди.

* * *

Мен ҳам бир жонзотми?
Тушунолмаيمان –
Ё оғрир, ё доим хатарда жоним.
Кўзим йўқ кўришга
Кўтир дунёнгни,
Қумурскадан
Сал-пал фарқли имконим.

* * *

Отиб юборасан осмондан оташ,
Сўнг пастдан рўбарў қиласан сувни.
Бирика олмайин иккита дунё –
Босиб тураверар кўрқувни.

* * *

Бунчалар фараҳли
Бу шаъну шавкат,
Озори жонимга
Ёқиб боради.
Тоғларга туташиб
Борар товоним,
Булутлар кўзимда
Оқиб боради.

* * *

Ҳар қанча сўз айтмайин ёниб,
Ўтиб борар боқмай ноябрь.
Совқотаман
Жунжикиб,
Толиб,
Бу йўл –
Кета-кетгунча сабр.
Ана, томлар тепасида туғ –
Қиш – тиллари кесилган ғусса.
Кунни қувиб келади бир қиз,
Декабрни опичлаганча.

* * *

Вақт шунчалар абжир, югурик,
Тўхтамайди солсанг ҳам тушов.
У ел каби учиб ўтади
Орқасидан қувган каби ёв.

* * *

Мен хаёлот юртида телба,
Аҳволимни сўранг ўзимдан.
Ўлимимдан кейин ҳам, тавба,
Кўнглингизга сиғармикинман?!

* * *

Сиз чивиксиз, мен пахталик енгдирман,
Сиз буюксиз, мен заминдек кенгдирман.
Сизга оппоқ тонгларимни тутқаздим,
Ўзим қаро тупроқ билан тенгдирман.

* * *

Қандай гўзал
Шу ер, шу осмон,
Ҳатто гўзал тошлар, бутоқлар.
Шу гўзаллик орасида, денг,
Менинг умрим умр сўроқлар.

* * *

Ҳаётдан ҳаёт изладим,
Яшашдан маъни.
Неча бор йиқилдим,
Турдим, югурдим.
Ёруғ дунёларни
Излаб топгани
Нима жабр қилсам
Ўзимга қилдим.

* * *

Вужуд асли ўткинчи ўзи,
Руҳ абадий дерлар доимо.
Вужудимни тупроққа берай,
Руҳим юксалтиргин, Раббано!..

Учиб борсин булутдан нари,
Етти қават кўшқин самога.
Кўнгилларни муҳаббат қучган,
Разолат етмаган дунёга.

Худбинликлар кифтидан тутиб,
Юкин юкламасин зуғумли.
Ёсуманлар йўлини тўсиб,
Безовта қилмасин руҳимни.

Унга яна ҳаёт бер шодон,
Дуч келмасин нохуш бир насим.
Ҳаёт бериб яна бир қарра,
Бардошини синагин, Раббим.

Самовотда кезиб, адашиб,
Йўқотса ҳам яна эсини,
Дили билан топиб олади
Ўзинг берган ҳаёт изини.

Ва яшайди яна бир марта,
Битигини тўғри деб билиб.
Ҳақиқат ва ҳалоллик ҳаққи,
Оддийгина севиб, севилиб.

Вужуд асли ўткинчи ўзи,
Руҳ абадий дерлар доимо.
Вужудимни тупроққа берай,
Руҳим юксалтиргин, Раббано!..

* * *

Бу тупроқнинг нигоҳи ҳорғин,
Бу тупроқнинг юраги адо.
Кўкрагимни кўтарайин деб,
Кўксига тош отади дунё.
Бу тупроқнинг юмуши оғир,
Йўл беради ҳақу ноҳаққа.
Юрагини узиб едириб,
Туну кун ризқ тутади халққа.
Кундузларнинг оқ-қораси бор,
Инсонларнинг яхши-ёмони.
Қанча кўзин ёпма, барибир,
Тупроқ кўриб турар дунёни.
Бу тупроқнинг жисми эзилган,
Лек барибир зарда қилмайди.
Вақт ва ҳаёт панд берар, аммо...
Тупроқ панд беришни билмайди.

ДУО

Келиним Риҳсидага

Бу менинг келиниммас,
Бу менинг қизим,
Ҳовлида жимгина
Юрар ғимирлаб.
Сал баландроқ чиқса
Баъзан овозим,
Келинлиги тутиб
Юрмайди қийнаб.
Оёғи оғирдир –
Кириб-чиқади.
Баъзан чой,
Баъзида ширинлик керак.
Менинг чиройимга
Қараб туради,
Менинг йўриғимга
Юради бешак.
Ҳаммага шундай қиз
Муяссар бўлсин,
Тун-кун дуодаман
Шукрона қилиб.
Илоё, туққани ўғил бўлсину
Юзи ёруғ бўлсин
Элга қўшилиб.
Барча юмушларни
Жо-бажо қилар,
Кўнглимга ҳам қарар
Рўзгордан ортиб.
У менинг юкимни тортиб боради,
Мен дунё юкини бораман тортиб.

ИЖОДҲОНАМГА

Бу хонанинг
Бағри бунча кенг,
Меҳри иссиқ унинг жудаям.
Илкинсам ҳам менга келиб тенг,
Меҳр талаб қилмайди мендан.
Жим-житгина раъйимга қарар,
Кўз-кўз қилар на бўй, на энин.
Гудрансам ҳам, эркалансам ҳам,
У бир умр тинглайди мени.
Қучоғига олар ҳамиша,
Ундан бирор садо чикмайди.
Қанча яшасам ҳам барибир,
Менинг юрагимни сиқмайди.
Бу хонанинг
Бағри бунча кенг,
Саховати, тафти ўзгача.
Менга тутиб дунё неъматин,
Эркалайди куздан кузгача.
Балки менинг пойимни ўпиб,
Соҳибим, дер, нигоҳ ташлайман.
Олислаб кетсам ҳам,
Яқин бўлсам ҳам,
Мен уни соғиниб яшайман.
Бу хонанинг
Бағри бунча кенг,
Пойдевори метин, мустаҳкам.

Унга сиғиб кетар қувончим,
Соғинчларим ва аламим ҳам.
Қоғозларим турар сочилиб,
Унда менинг хидим туради.
Қайга бормай,
Кимга учрашмай,
Ортимдан эргашиб юради.
Кетаман, тонг билан
Ҳаприқиб,
Бор дардим,
Азобим ёпади.
Ҳар куни мени жим кутишга
Ўзида қаноат топади.
Бу хонанинг
Бағри бунча кенг,
Дарди менинг дардимга тенгдай.
Мен бир умр қувонч истадим –
У бир умр яшади мендай.

* * *

Сизни кўп эслайман –
Хотиримдасиз,
Мен учун кадрли
Сўзим сингари.
Бир умр яширин
Ботинимдасиз,
Ўзимдан излайман –
Ўзим сингари.

* * *

Кўз ўнгимда жимирлар уммон,
Нигоҳимда олов, нари ўт!..
Совутмоқчи бўлиб ўзимни,
Шивирлайман –
Су-у-ув!..
Ў-ў-ўт!..
Ёлғиз-ёлғиз суратланамиз,
Дардланамиз учала бирлик.
Учовин ҳам бириктиради
Битта битик –
Ёлғизлик...

* * *

Ўзингни босасан
Учиб кетишдан,
Сўнг кўкда
Даҳшатли булутга тегиб –
Патларинг шилиниб,
Қанотинг синиб,
Самодан чил-парчин
Бўлиб тушишдан.
Бир сафар замининг
Дилига тегиб,
Отилиб учганинг
Эслаб қоласан.
Яна бир фалокат
Бўлишин сезиб,
Бир қалқиб,
Ўзингни қўлга оласан.
Ўзингни босасан
Учиб кетишдан...

* * *

Мен дунёга келдим –
Сен йўқсан...
Тонгга қадар маст,
Гандираклаб қидирдим беҳуш.
Неча кун...
Неча ой...
Неча йил...
Ухлаёлмай, хануз телбавор
Сен ҳақингда
Кўраяпман туш.
Қанча қидирмайин, барибир,
Аввал кўзим,
Сўнгра кўлларим,
Сўнг оёғим боғлаб қўйди вақт.
Не бўлса ҳам бугун бошимдан
Кечмишларим юзини ёпдим.
Бу умркуш тунлар тахидан
Сени излаб-излаб,
Ўзимни топдим.
Мен дунёга келдим –
Яна қайтадан!..

Менга ҳам берилди, сиз хавас қилинг,
Заминда барҳаёт яшаш ҳуқуқи.

Мен қўл тутдим сизга – ёнимда бўлинг,
Оллоҳ сизни менга этсин таборак.
Қувончлар қўшилсин қувончингизга,
Янги йил муборак! Байрам муборак!!!

* * *

Ҳукмбардор тақдирни менга
Иши тушди,
Йўқ деёлмадим.
У елкамга юкини қўйди,
Мен қаддимни ростлаёлмадим.
Елкамда юк – қаддим майишган,
Битта ҳалқа бўлиб юрибман.
Шу ҳолдаям занжирни боғлаб,
Мен дунёни тутиб турибман.

* * *

Қанча довон ошдим,
Қанча йил ошдим,
Қўрқиб яшамадим барибир.
Ҳатто чумолига зарар қилмадим,
Ёки битта дилни қилмадим таҳрир.
Яхшилик қидириб, яхшилик дея,
Ёмонликлар ичра қолиб кетдим, рост.
Ҳайрат уммонига кетдим чўкиб,
Ўзим қилолмадим ўзимни халос.
Қурту кумурсқалар орасига жим
Кетиб бораяпман салтанат солиб.
Ўзимни томоша қиламан, қаранг,
Бир ҳовуч тупроқни кафтимга олиб!..

* * *

Мен шу дунё каби қадимий,
Шу заминдек мунглиғ ва кекса.
Қўлларим дарахтдек унарми,
Баҳорда гулларми, тупроққа экса?..

* * *

Олиб кетар руҳимни бир кун,
Жисмим қолиб кетар беэга.
Ечилган бир либос сингари,
Вужудимни сургашар нега?!.

Балки йиртқич жонвордек итлар
Оёғимдан олиб тўярми?
Ё бир қитъа ажратиб кимдир,
ЖУМАГУЛ деб ёзиб кўярми?

Шундай бўлса эрта баҳорда,
Бу кетишни бахтга йўярдим.
Юрагимдан қаламча йўниб,
Шу қитъага экиб кўярдим.

Бу ниҳолнинг ҳар бир ғунчасин
Шаббодалар очар эдилар.
Гуллаётган юрак исини
Ер шарига сочар эдилар.

Мен ҳам унда келажак сари
Мангу ўчмас муҳр ўярдим.
ЮРАК номин энг баланд уйнинг
Пештоқига ёзиб кўярдим.

Юлдузлар ҳам, куёш ҳам келиб
ЮРАК қитъаси деб яшарди.
Менинг номим бутун дунёга
Шу тариқа оммалашарди.

Бу ҳақиқат жонимни бир кун
Олиб кетар, жисмим зормикин.
Сўзларимни ёдлаб, исмимни
Ёзиб қўяр кимса бормикин?..

* * *

Адашсам, улоқсам
Исминг унутиб,
Яна сахарларда
Чиқсам гоҳ-гоҳи,
Жавоб бер, шунда ҳам
Мен севганимдек,
Мени севасанми,
Севги илоҳи?!

* * *

Мен кўзини очдим
Дунёнинг –
Юввош эдим,
Сирларим билди.
Аввал дўстдек
Ёнимда туриб,
Кейин менга
Хиёнат қилди.
Камчилигин юзига айтдим,
Дўстга садоқатни билмайди.
Жаҳл қилиб аразлаб кетди,
Бошқа мени сўраб келмайди.

* * *

Сенга олтиндан тож
Кийдиролмадим,
Сенинг кўлларингга
Куёлмадим сув,
Менинг юрагимни олиб,
Жисмимни –
Ойдин оқшомларга
Оқизган ҚЎРҚУВ.
Заминга ёйилсам,
Чечакларингнинг
Нозик илдизига
Синголаманми?
Сўзласам, ичимни
Ёндириб ётган
Бори оловимни
Енголаманми?
Юлдуз бўлиб чиқсам,
Кўкда яшашдан
Осмонинг жонидан
Тўйдирмайманми?
Лаб очиб оташдан,
Лаб очиб ишқдан,
Куёшинг кўксини
Куйдирмайманми?
Етиб бораманми
Сафарга чиқсам?
Тақдир йўлларимни
Қилар бўлса ўнг.
Босиб чиқасанми
Номимни яна –
Шеъримнинг остига
Миллион йилдан сўнг?!

* * *

Февралнинг охири...
Гоҳ тунд, гоҳ равшан,
Самони тилади булутнинг тиғи.
Менинг юрагимни ювиб чиннидай,
Менинг томиримдан ўтар қизиғи.
Февралнинг охири...
Заминни кучиб,
Жаннат исматини
Сочиб дафъатан,
Бодомлар, гилослар,
Шафтолиларнинг
Ипак рўмоллари товланар бирдан.
Яна настаринлар бўйи –
Муаттар,
Қумрию қалдирғоч
Айвонда елар.
Буғдой кўкартириб
Яна саватда,
Ялпизларни териб
Март кириб келар.
Февралнинг охири...
Осмон кўшкида
Қуёш ҳам лол қолур
Бу хуш чиройдин.
Заминнинг кўксини ёриб,
Энтикиб – дунёга қилади
Баҳор...
Кўзойдин...

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА

Аскар, сен тик туришинг керак
Ва юришинг керак олдинга,
Ҳаётни, тинчликни кўриқлаб,
Балогардон бўлиб ортингга.

Аскар, сен тик боришинг керак,
Ҳар нишонга тутиб кўксингни.
Бир булоғи зарар кўрмасин,
Бир ғишти кўчмасин юртингинг.

Сен кўксингга таққанинг бугун –
Йигитлик ғурури, номус-ор.
Бир қадам қоқилсанг, ортингда
Каъбадек муқаддас Ватан бор.

Ватаннинг шаънини кўтариб,
Иллатлар йўлини бойлагин.
Юрт бу – юракнинг бир бўлаги,
Юртингни юракка жойлагин.

Тегрангда неки бор, қарагин,
Ҳаммаси муқаддас бир мерос.
Сен уни беҳатар етказгин
Авлодлар қўлига, илтимос!..

Сен қанот, сен кўрғон, қоя бўл,
Заминга шаън, довруқ солиб юр.
Миллионлар ишончин оқлагин,
Тинчликни елкангда олиб юр!

* * *

Билмадим,
Қандайин яшадим,
Эгнимда нима?!
Муносиб тушганми,
Ярашадими?..
Мен юрган шу кўча,
Шу боғ, шу хаво
Сенинг даргоҳингга
Туташадими?..

* * *

Мен баъзида
Юзим терс буриб,
Гапирмасдан
Оламан ўчим.
Бор-е, деб
Сен мени кечирасанми,
Дунё,
Қоидангни
Бузганим учун?!

* * *

О, мен сени кучяпман ўзим,
Қулочим шу қадар ўсяптики!
Хушбўй ҳаволаринг сипқориб ўпкам,
Маъсум лабларимга эняпти кулги.
Ўсяпман, шу қадар баланд ўсяпман,
Ям-яшил кўйлагим боряпти сузиб.
Иккала дунёмни қиморга тикдим,
Фақат кўймасайдим энди ютқизиб.

* * *

Вақтимни ўғирлаб
Кетяпти хаёт,
Жонимга тегмаса
Тош отармидим.
Кенгашиб ўтирмай,
Мен ҳам бир қизик,
Йўлин қирқиб чиксам –
Тўхтатармидим?..

* * *

Ўтлоқдаги шудрингдай
Тўкилиб турган жони,
Тўхтаб бир силкиб кўяр
Мудраётган дунёни.
Дунё ҳам адирларда
Ястаниб ётар атай,
Қизғиш шойи кўйлагин
Ювиб қирга ёйгандай.

* * *

Хўкизнинг шохида
Боряпман гўё –
Жонимни отқилар
Ҳар томон сузиб.
Мен ҳам ҳар сузганда
Зирқираб таним,
Бақиргим келади
Дунёни бузиб.

* * *

Қанча умрим қолган,
Қанча йўл босдим,
Бугун қароқларим
Бормоқда тўлиб.
Мен ҳамон яшаяпман,
Ҳамон йўлдаман,
Бир ношуд кўнгилнинг
Савдоси бўлиб.

* * *

Елкамга битта дард
Кетяпман осиб,
Кўрган-кечирганим
Қоғоз, қалам, шеър.
Бугун кўкрагимга
Олганим босиб –
Етти қават осмон,
Етти қават ер.

* * *

Эгнимдан
Тўкилиб боряпти ҳаёт,
Тану сиҳатимнинг
Муддати ўтди.
Мен билан бўйларин
Тенглаштиролмаي,
Сиз эккан дарахтлар
Кесилиб кетди.

* * *

Ярим тун ошқозон безовта қилар,
Ёпилган дастурхон ўчакишади.
Зулматнинг кўксини тирсиллаб бўлиб,
Шундоқ ёнгинамда анор пишади.
Бугун қозон-товоқ менга тесқари,
Рўзғор юмушига қарай демасман.
Сўзлар суягимга ботиб бормоқда,
Лек Лорка эмасман, Байрон эмасман.

* * *

Ҳали ҳаётман мен –
Ҳали йўлдаман...
Ёмонлар билсайди салб юришларин.
Улар маст ғалаба нашидасидан,
Ҳеч қачон ўйламас йиқилишларин.
Мени ҳам кўрсалар эди шу йўлда,
Тўғриман деб дилим ситилиб борар.
Умримнинг ҳар битта саҳифасига
Қувонч, кўз ёшларим битилиб борар.
Ҳали ҳаётман мен –
Ҳали йўлдаман...
Ҳис этиб боряпман чаён нишларин.
Шу йўлдан қуёшга томон юраман,
Битиб эзгуликнинг буюк ишларин.
Ҳали ҳаётман мен –
Ҳали йўлдаман...

ҚОР

Чанг, тупроққа ботиб,
Томма-том чопган –
Кўрайин деб бебош
Дунёнинг ҳолин.
Нақшин айвонида
Ўтириб олиб,
Осмон қоқар оппоқ
Парку рўмолин.

* * *

Ҳали ишқнинг давосини
Топмади дунё,
Ҳали унинг беморлари
Тизилиб борар.
Ҳали яна миллиард йиллар
Тақдир – савағич,
Ҳижрон номли урчуқ ипи
Чўзилиб борар.

* * *

Шикоят қилмаяпман,
Ғанимим қўймайдими?
Юрагимни қурт каби
Кемириб тўймайдими?
Миқ этмасам, бир куни
Муносиб бандам дея,
Яхшиларига қўшиб
Мени ҳам қўллайдими?..

* * *

Сенинг караминг кенг –
Назаринг улуғ,
Биламан, жисмимни пок яратгансан.
Мен нима ҳам дердим –
Агар сен мени
Яшаб бўлдинг десанг,
Кетасан десанг.
Ўзи ҳам минг марта кўнглимдан ўтди,
Бир “ух” билан бориб сенга етишим.
Неки берган бўлсанг –
Не олган бўлсам,
Барини дунёга ташлаб кетишим.

* * *

Мен дунёга келиб,
Совқотиб кетдим –
Иссиқ либосларга
Ўранган чоғим.
Мени кучган кенглик
Униққан эди,
Сарҳадларга
Сиғмас эди оёғим.
Фақат кўк гумбазнинг
Чокини йиртиб,
Юлдузлар юзини
Юварди ёмғир.
Ёмғирли дунёда,
Қорли дунёда
ҲАЁТНИ орқалаб
Яшамоқ оғир.

* * *

Тун ярмидан оғган –
Иккию қирқ беш,
Эшик ортида қиш
Қилич сермайди.
Бошимни ёстикқа
Қўйсам йўл сўраб,
Узуқ-юлуқ сўзлар
Мени қийнайди.
Секин юқорига тортаман,
Кўрпа –
Қулочини ёзиб,
Кўнглини ёрар.
Оёғини тортиб
Ололмай сукут,
Қоқ елкамда қолиб
Инграб юборар.

* * *

Мен кўзга кўринмай
Яшамоқдаман,
Ҳеч ким сўрамайди
Кимлигимни ҳам.
Ёнгинамда туриб
Мени танимас,
Минг йил бир кулбада
Қолса бир одам.
Бир кун етиб келса
Мени сўроқлаб,
Ўтган йўлларимдан
Изласа бир из,
Мени таниганлар,
Мени билганлар,
Унга мен ҳақимда
Бир нима дерсиз.

* * *

Қандай дунёсан ўзи,
Бунчалар қаҳринг қаттиқ?
Сен тутган май талх демай,
Жим-жит сипқораяпман.
Тилим чиққандан буён,
Мен ҳам суягим қотиб,
Йиқилиб-туриб сени
Кузатиб бораяпман.

* * *

Вақт менга зуғумин
Ўтказа олмас,
Сўзларини кесиб
Ташляпман мен.
Қанча уринмасин,
Қанча тортмасин,
Ундан ташқарида
Яшаяпман мен.
Мен уни маҳв этиб,
Яшаётганим
Қоғоз-қаламларим
Яхши билади.
Лек ўзим ўзимни
Ёқлашим учун
Яшашимнинг ўзи
Камлик қилади.
Вақт бугун мен билан
Тенглаша олмас,
Билмам, қай тезликда
Юриб турибман.
Минг йиллик
Ҳаволар истиқболини
Худди бугунгидек
Кўриб турибман.

* * *

Мен ҳам тирикман ё
Яшаяпман деб,
Чақмоқлар йўлига
Чиқиб айтсайдим.
Маънили бир нима
Ёзиб сиз учун,
Вақтни мангуликка
Мухрлатсайдим.

* * *

Қанчалар хатарли
Бу йўлдан юриш,
Ахир атрофимда
Юлдузлар бисёр.
Қандай юриб,
Қандай сўзламоқликни
Сиз қанча ўргатманг,
Бўлмадим ҳушёр.
Фақат... Фақат...
Тан олмайин йиқилишларни,
Бошимни балога тутиб боряпман.
Қанча сўроқлару уч нуқталарни
Миқ этмай ичимга ютиб боряпман.

* * *

Бу дунёнинг эшиклари берк,
Остонаси супурилмаган.
Кўнгли қолган унинг менингдек
Пешонаси тиришганлардан.
Шунинг учун ичкари кириб,
Ётиб олган – ҳеч ким билмайди.
Тирикликни писанда қилиб
Юрганларга раҳм қилмайди.

* * *

Жимгина ўламан
Ажалим етса,
Ҳеч кимнинг дилига
Еткизмайман дарз.
Эътироф этаман
Фақат Худойим,
Унинг даргоҳидан
Эканимни қарз.

ФЕВРАЛНИНГ ОХИРИ

Совуқнинг кетгиси келмайди сира,
Изғиринни тишлаб олади тишга.
Жажжи ўғилчасин бурнини артиб,
Қизим аччиқ қилар қаҳрли қишга.
Дераза кўзлари тин олар оғир,
Оёқ боссанг уйлар шифтига тортар.
Остонада, бир чўп ўтин деб, сағир –
Чўян печ ҳам қишни ёзғириб ётар.

* * *

Денгизга ўхшайди бу ҳаёт,
Сувда ҳам, нурда ҳам акси бор.
Унутиб қўйса ҳам одамзод,
Ҳеч кимга бўлмас беъътибор.
Денгизга ўхшайди бу ҳаёт,
Йўлма-йўл, қўлма-қўл тош отар.
Ҳеч кимса беҳабар қолмайди,
Тўлқинлар наъраси уйғотар.
Ва шундай кунларнинг бирида
Навбат-ла манзилга элтади.
Яхшидир, ёмондир – ҳаммани
Бирма-бир оқизиб кетади.
Денгизга ўхшайди бу ҳаёт...

* * *

Ҳаёт билан битимга келдим,
Бошқа оёғимга ўралашмайди.
Ҳар куни бир лукма ташласам,
Бир четда жимгина яшайди.

* * *

Мен узоқ инградим
Севгидан дард чекиб,
Дилимни ғашласам.
Ишқимни оёққа санчилган
Тикондек суғуриб ташласам.
Бу оташ ўзига иситиб,
Минг марта чилёсин қилади.
Мен ғариб, бечора усиз ҳам
Бўғилиб кетишим билади.
Қисмат-да, қандайин оҳ чекмай,
Қандайин тўсай бу тўлқинни.
Севги бу – юракнинг қуёши,
Қуёшсиз яшамоқ мумкинми?!.

* * *

Узоқ юриб толиқиб, ҳориб –
Елкасига ёпиб нажотни,
Дунё менинг олдимга келиб,
Ғийбатини қилар ҳаётнинг.

* * *

Ҳаёт олиб кўйди кўлда боримни,
Кузак боғларида ич-этимни еб
Кетаётган эдим, ўзи тўхтатди,
Менинг борлигимни таърифлагин деб.

* * *

Мен қандайин тирик юрибман,
Кўлларимни чўнтакка солиб.
Қанча сўзни дилимга осдим,
Сўз жангида бўлмай ғолиб.
Мен қандайин тирик юрибман,
Қароқларим бўлмоқда зиндон.
Чиқишга йўл тополмас, маҳбус –
Сўз аталмиш минглаб тирик жон.
О... Бу сўзлар дилимда лак-лак,
Туйғу лашкар, қурбонлик ҳадик.
Ҳар сониям тўкилиб борар,
Нураётган улкан қитъадек.
О... Бу нураш ҳали минг йиллар
Сўзлар сизнинг ёруғ хатингиз.
Ҳеч бир ғаним кулата олмас
Сизнинг буюк салтанатингиз.
Сўзлар...
О... Бу – сўзга дохиллик.

* * *

Бир парча сурат бу –
Кўнглимнинг шакли,
Қайси рассом чизган
Қай бир замонда.
Менинг бор бисотим
Шу эди асли,
Кўнгилни суратга бериш
Ёмон-да.
Гулларнинг шивири,
Ифорлар ишқи,
Ғунчаларнинг бўйи
Маст этар эди.
Ўша бир парча ер,
Бир кафт осмон ҳам
Эврилиб жонимга
Қасд этар эди.
Шу сурат узоқ йил
Қайдадир қолди,
Қайсидир гўшада
Таъқиб этди жим.
Энди ўша сурат
Бугун қўлимда,
Бироқ бу дунёда
Йўқ менинг кўнглим.

* * *

Мен емрилиб кетган бир қоя,
Сен ичимда тирик толасан.
Узилиб, топмайин ниҳоя,
Борлиғим нишонга оласан.

Бу бахтми, қайғуми, билолмам,
Ё қилган хатомга тўловми?..
Умрнинг ярмидан ошганда,
Оллоҳдан яна бир синовми?..

Ҳаётда ҳаққи йўқ кимсадек,
Гоҳ унга тескари тураман.
Гоҳида саволлар комида
Оқ байроқ кўтариб юраман.

Мен ўша емрилган қояман,
Ичимда тирикдир бир тола.
Бу жойдан кетиш ё қолишим,
Худойим, ўзингга ҳавола.

Мен емрилиб кетган бир қоя...

* * *

Баҳор гулларидек
Ранго-ранг яшнаб,
Баргларини тўккан
Гулбутоқ каби,
Ёзнинг иссиғию
Қишнинг захрини
Енгиб чиққан жоннинг
Пичирлар лаби.
Қанча ситамлару
Қанча кувончлар
Шу қақроқ жуссага
Бўлиб борар жо.
Ҳеч кимга ҳеч нарса
Демай, жимгина
Ўз ишини ўзи
Кузатар дунё.

* * *

Наҳотки мен тирик мавжудот,
Наҳот кетиб боряпман шундай.
Наҳот менга йўл бердинг, ҳаёт,
Тириклигим писанда қилмай?..

Наҳот ҳали ёзаяпман мен,
Қўлда қалам, қоғозни тирнаб.
Ахир тирик бўлсам, не учун
Мени олиб кетяпсан сургаб?

ЙЎЛДА

Йўл товланар ойнадек текис,
Югуради юраги куйиб.
Кифтим узра келиб кўнади
Тоғлар яшил кўйлагин кийиб.
Учиб келар қатор тераклар,
Йўл югурар ҳовурин сочиб.
Томлар кўзи бақрайиб қолар,
Ҳайратидан оғзини очиб.
Оппоқ гулга кирган ўриклар
Эргашади баҳона топиб.
Тизилишиб етиб олади
Теракларнинг ортидан чопиб.
Ўқдек учиб борар машина,
Катта йўлнинг жilовин тортиб.
Тераклару оппоқ ўриклар,
Тоғларни ҳам кифтига ортиб.
Учиб бораверар шошилиб,
Ўзи ором танқис дунёда.
Юк босганча ҳансирар юрак,
Етиб ололмайин пиёда.

* * *

Уйим деворлари турар жиҳозсиз,
Идиш-товокларим оддийдан-оддий.
Гидамларимни-ку гапириб бўлмас,
Бироқ ҳаммасининг юраги бордир.
Ҳаммаси ҳам яшар мен билан бирга,
Ҳаммасининг мақсад-муддаоси бор.
Йиғласам йиғлайди, кулсам кулади,
Оғринсам оғринар тун бўйи бедор.
Фақат одамлардек манфаат кутмас,
Менсиз қолар бўлса, сўзсиз, адашар.
Бу ёруғ дунёда ҳаммадан зиёд
Мени дейишади –
Мен учун яшар!..

* * *

Апрель...
Қишдан зада табиат
Бир лаҳза дағдаға солади.
Сўнг жами ям-яшил ёвуқлик
Бошини кўтариб олади.
Новдалар исиниб қуёшда,
Кўз ёрар булбулнинг тилидек.
Гунчалар жон олул товланар
Тўқ пушти шафтоли гулидек.
Сўнг учиб юради ховлида
Қувлашиб гулбарглар тўдаси.
Кўнглини сўрасанг сўзлолмас,
Тўкилиб кетади ўпкаси.

* * *

Мудҳиш бир жинойт
Содир этгандек,
Ўзимни айбдор сезиб турибман.
Ҳаёт ҳам қаршимда туриб қасдма-қасд,
Масхара қилгандек кулади мендан.
Мен эса ҳаётдан умидвор бўлиб,
Бирор кас этагин тутмай кетяпман.
Бу дард уммониға чўкиб кетмай деб,
Қутқарув кемасин кутмай кетяпман.

* * *

Қизил-қўнғир жило бериб сочига,
Гоҳ зангор товланиб, гоҳи зарғалдоқ,
Дарахтлар дунёнинг сулувларига
Гўзаллик дарсидан беради сабоқ.

* * *

Мен ҳеч кимдан
Умид қилмадим,
На мартаба,
На орзу-ҳавас...
Фақат бир кун
Мен босган йўлни
Нотўғри деб
Айтмасангиз бас!..

МЕХР

*Валиқул Бердиқуловнинг яхшиликка
жавобан эътибор ҳақидаги фикрлари.*

Одамзод энг буюк мўъжиза эрур,
Унда тушунчалар шоҳи – кўнгил бор.
Ўтамиз бир ширин сўзимиз аяб,
Шундайин рутбага қилмай эътибор.

Баъзан бир-бирова яхшилик қилиб,
Ёки тингласа ҳам дил сиримизни,
Бу инсон кўнглини эҳтиёжи деб,
Йўқлаб қўёлмаймиз бир-биримизни.

Эҳтиёж бамисли моддият эрур,
Кўнгил мулки хосдир маънавиятга.
Бир чимдим эътибор етиб ортади
Одамзод аталмиш буюк хилқатга.

Олам яралмишки, инсон дилини
Меҳр қуёши-ла этар мунаввар.
Асли зиёратга берилган умр,
Зиёрат тугамай умримиз тугар.

Унутиб қўйманг бу бир кам дунёда
Эзгулик, оқибат толаётганин.
Сизга яхшиликлар қилган одамнинг
Хизмати жавобсиз қолаётганин.

Шундай яшаш керак асли ҳаётда,
Ғафлат либосини елкадан ечиб.
Меҳр тутиш керак барча одамга,
Беш кунлик дунёда ўзидан кечиб.

* * *

Ажинларин йўқотмоқчидек,
Яноғига суриб олтин ранг.
Сўнг куёшдан уялиб, аста
Япроқ –
Юзин беркитар аранг.
Сувдан кўркмай,
Тош ё лой демай,
Сўнгги бор ишқ, дея –
Ўксиган...
Юрагини тутиб
Заминга,
Вужудига сингар
Кўксидан!..

СЕХРЛИ БАРМОҚЛАР

Сеҳрли бармоқлар, сирли бармоқлар,
Шифои нур эрур,
Давои малҳам.
Эрам боғларидан қайтиб келади
Бармоқлар сеҳрини илғаган одам.
Жисму жонингдаги жами аъзолар,
Гоҳ бош ва гоҳида юрак нуқтаси.
Ҳаёт чизиғидан кесишиб ўтар,
Ажал –
Агар эгри бўлса бармоқ тухфаси.
Бир оппоқ орзунинг дояси бўлиб,
Елкадан оёққа қадар сирғалар.
Шарбат булоғига сингиб кетар, ким
Бармоқлар сеҳрини илғаса агар.
Фақат тоза ният керак тонг каби,
Ҳар ким яратгандан бўлса бохабар.
Уқалаб жон ипин улаб қўяди,
Бармоқлар сеҳрини кўрсатса агар.
Бир тор узилади ёки уланар,
Яна истиснолар бўлиши мумкин.
Барибир дунёга таъзим қиламан,
Шундайин бармоқлар борлиги учун.

АХД

Тун...
Ой кўкда сузади,
Сукунат кияр қора.
Юрак бандин узади
Сира тузалмас яра –
Унутмоқ азобида.

Тонг, қуёш билан ўйнар
Эркаланиб япроқлар.
Куни бўйи чўчийди
Дуч келишдан нигоҳлар –
Унутмоқ азобида.

Сукунатни, кундузни
Тутиб турар битта ип.
Масофа чўзилади,
Армон кетар чўзилиб –
Унутмоқ азобида.

Фақат эрка шамоллар
Умрни титкилайди.
Аҳд қилади, ўзига
Сўнг қаноат тилайди –
Унутмоқ азобида.

Битта садо узилар,
Атроф кетади чўчиб.
Ўлимимни кутаман,

Изим кетади ўчиб!
Унутмоқ азобида,
Унутмоқ азобида...

* * *

Келаяпсан ҳануз хаёлан,
Мен сен билан видолашмадим.
Атрофимда қуюқ бир туман,
Қайрилмоққа сиғмайди ҳаддим.
Келаяпсан гўё бош эгиб,
Менга асл баҳо бергудай.
Мен ўзимни юпатолмайман,
Чалғитмоқчи бўламан атай.
Сен минг марта қоласан бироқ,
Мен минг марта сен-ла ёнма-ён
Одимлайман, ҳаётим каби
Хаёлимдан кетсайдинг осон,
Хаёлимдан кетсайдинг осон...

МАРСИЯ

Акам Муродулло Сувоновга

Парвардигор синар сабримни,
Ҳануз тополмайман қадримни.
Сўфиқушлар тинглар дардимни,
Нега йиғлаб, недан тўйдим мен?..
Бош оғамни бериб қўйдим мен.

Ҳаёт ёлғон, оввораман деб,
Бир сайдман мен, сайёраман деб,
Дил қўйида минг пораман деб,
Нени айтиб, недан куйдим мен?..
Бош оғамни бериб қўйдим мен.

Отамдан сўнг сиз бош эдингиз,
Ёнимизда йўлдош эдингиз,
Дил ёритар қуёш эдингиз,
Кимни қўйиб, кимни суйдим мен?..
Сизни қандай бериб қўйдим мен?!

Бугун хаёл жиловлаб олди,
Етолмадим – оёғим толди.
Кетганингиз билиниб қолди,
Ёлғон дедим, тушга йўйдим мен,
Сизни қандай бериб қўйдим мен?!.

Баҳор бўлсин, умид бор бўлсин,
Қолганлар шод-бахтиёр бўлсин.
Сизга худо ўзи ёр бўлсин,
Қалбимда бир ҳайкал ўйдим мен,
Сизни қандай бериб қўйдим мен?!.

* * *

Узоқ ўргандим мен
Ҳаёт дарсини,
Саводхонлар каби
Йўл тутаяпман.
Унинг мактабидан
Не олган бўлсам,
Барини
Ўзига ўқитаяпман.

* * *

Мен ноҳақ эканман,
Биргина сўз деб,
Дилимда борини
Сочиб юрибман.
Ҳайратим, қувончим,
Имконимдан ҳам
Юз буриб, ўзимдан
Қочиб юрибман.
Ваҳоланки, фикрим
Хомхаёл экан,
Ҳаёт деб ўзимни
Не кўйга солдим.
Умримнинг сарҳисоб
Чоғи келганда,
Тупроққа термулиб
Ўлтириб қолдим.

* * *

Мен ҳеч нарса ёза олмадим,
Камалакдек рангин, дил олуд.
Сал ажалга сабр берсайди,
Қолмас эдим сира уялиб.
Болга буркаб ёзар эдим мен,
Нима деяр бўлсам деримни.
Ер шарига битиб кетардим
Энг мукаммал шодон шеъримни.

* * *

Мен тўртта қаторга...
Гавҳар тераман,
Симобдек югурар
Кўзим йўлаги.
Мен сўз тўқияпман...
Бир сўз тўқияпман –
Намозшомгулдек,
Тунда ҳам гуркираб
Тураб юраги.

* * *

Мен ҳали тирикман –
Оллоҳга шукур,
Жуда олис йўлни
Забт этдим бешак.
Мени қучоғига
Олмоқлик учун
Ўлим –
Ҳаётидан кечиши керак.
Мен ҳали тирикман!..
Кўраяписизми?..
Қисмат бошим узра
Дардини элар.
Бир куни қўлимни сўраб,
Қошимга –
Ўлим,
Ҳаётини кўтариб келар.
Мен ҳали тирикман,
Оллоҳга шукур!..

* * *

Менинг васиятга ноил
Кимим бор?..
Оғамми,
Боламми?..
Ўзидан ортмас.
Қанча ўйламайин,
Улар барибир
Менинг умрим сўнса
Ўйимга тортмас.
Набираларимни
Эслайман кейин,
Балки улар мени
Этишар эъзоз.
Бир уват ошган деб
Балки ўйламас,
Балки қайта ёзар
Қилмай эътироз.
Нима бўлганда хам,
Бир Биру Борим,
Икки дунёимга
Ўзингсан эга.
Норози кетмасин
Десанг уйингдан,
Ўлсам, ҳаётингдан
Жой бергин менга!..

* * *

Мен сени элтаман, кўнглим, ўксима,
Қирмизи гуллару тоза ҳавога.
Тўйгунча ўсасан гулларин кучиб,
Ифорларин сочиб ёруғ дунёга.

Мен сени элтаман, кўнглим, ўксима,
Мовий самоларга севдириб пинҳон.
Ва сўнгра сув бўлиб оқсам дарёга,
Бу ҳаёт суви деб ичтир, художон.

Мен сенинг йўлларинг буткул очаман,
Ҳозирча депсима, ҳозирча тўлма.
Мен ахир жаннатий бўлмоқчиман, сен
Менинг йўлларимга тўғанок бўлма!..

Сени кўксим узра арзанда қилиб,
Мудом овозингга қулоқ тутаман.
Азобингми, дардинг демай барини
Бир-бир эшитаман, бир-бир ютаман.

Сен-чи, бунча ғавғо этасан ахир,
Ёки сенга улкан кўкрагим торми?..
Йўқса ўзинг гапир, ёруғ дунёда
Сенга мендан ортиқ меҳрибон борми?..

Мен сени элтаман, кўнглим, ўксима,
Бағридан бадарға этса ҳам жаҳон.
Яратган эгамга тутсам ишониб,
Ўзи гуллатади сени художон.

Мен сени элтаман, кўнглим, ўксима!..

ОМОН БЎЛ

Юз марта омон бўлгин,
Минг марта омон бўлгин.
Отингни Омон кўйдим,
Мангу шодумон бўлгин.

Сени кўзмунчоқ қилиб,
Кўкрагимга кўндирдим.
Қайси боғдан тиладим,
Қай чаманда ундирдим.

Эзгулик дарахти бўл,
Армон ёнсин ловуллаб.
Шохларинг силкитиб тур,
Бахтлар оксин шовуллаб.

Баҳорда гул, куз-қишда
Меҳр тутиб яшнагин.
Мен тупроқман, пойингдан
Қувват олиб яшагин.

Дунё бўлсин сўзона,
Ҳаёт ипин улаб қўй.
Онам, дея, заминнинг
Кўзу қошин силаб қўй.

Бу тупроқ табаррук де,
Гулшан, кўшқу хонам де.
Ким нима деса, десин –
Тупроқ менинг онам, де!..

Сен омон бўл, Омонжон!..
Дард, ёмонлик ёт бўлсин.
Мен – шу тупроқ ҳурмати,
Бори умринг шод бўлсин!..

ЙЎЛ

*Хушовоз хонанда
Охунжон Мадалиев хотирасига*

Бу дунёдан ўтар йўл –
Ким шодумон, ким ғариб.
Меҳр тутиб борар, дил –
Кўпригида кўтариб.

Ҳарорату ишқли сўз,
Оҳанг бериб мулойим.
Шундай ҳофизга чала –
Умр бердинг, худойим?!..

Созин тинглаб, тўкилиб,
Бу кўнгил нетиб борар.
Тобутлари тўлғониб
Охунжон кетиб борар.

Қўлларида тор тутиб,
Лабда тутиб садони.
Эгнига кийиб оппоқ –
Тонгги, маъсум дунёни.

Қалбга қадаб чархпалак,
Қон юрагим ўхшалди.
Ховучида оқиб дил –
Шу йўлларга тўшалди.

Бу дунёни кўрганлар
Ортига кўз ташлайди.
Орамиздан кетганлар
Қалбимизда яшайди!..

* * *

Жуда гуноҳкорман,
Хатоларим кўп,
Онажон, ёнингда
Тура олмадим.
Ҳамма юрган
Қишлоқ кўчаларидан
Мен ҳам болалардек
Юра олмадим.
Аввал юрагимни
Елларга бердим,
Кейин ақлу ҳушим
Менга қилди кек.

Шамолдайин увлаб,
Ёмғирдай ивиб,
Четга чиқиб қолдим
Худди телбадек.
Энди йўлларимнинг
Бош-адоғи йўк,
Тонглар юрагимга
Жўшиб киролмас.
Энди қишлоғимнинг
Чанг кўчасида
Қолган кўнглим мени
Кечира олмас.
Энди менинг умрим
Кинли, аразли,
Менсиз ҳам пок нурни
Қучиб боради.
Жисмини заминга
Ечиб ташлаган
Шамолдек
Ҳавода учиб боради.
Энди менинг нохуш
Салтанатимда
Бир руҳ кезинади
Маст қуюн қадар.
Тупрокқа қоришиб
Кетсам ҳам, манзил –
Маконини топмай
Кезар дарбадар...
Энди нигоҳимга

Мухрланган айб,
Унга жами борлик
Этади хужум.
Энди миллион йиллар
Қилиб занжирбанд...
Кўзимни куёшга
Этишар маҳкум!...
Энди замин узра
Бир либосдек, хор –
Тўшалиб, суприлиб,
Кейин... Сўнаман...
Онажон!..Йиғлама!..
Менинг ҳолимга,
Мен энди барига
Жим-жит кўнаман!..
Жуда гуноҳкорман
Сенинг олдинда...

РИЗОЛИК

Умримга етмоқда қазолик,
Менинг ҳар калимам ризолик.
Ҳақирлик, фақирлик, дутолик...
Дилингиз очилса эшиқдай,
Дилимни эшитса қўшиқдай.
Мен кимман, сизга сўз битолсам,
Фикрингиз пойига етолсам.
Тўкилсам шу юртда адодай,
Сўзингиз тилансам гадодай.

Бирма-бир айтолсам дилим шод,
Қувончга чулғонса хотирот.
Камингиз-кўстингиз севолсам,
Душману дўстингиз севолсам.
Севолсам ҳозиру ғайбингиз,
Савобдек туюлса айбингиз.
Севмадим, азаллар битилди,
Қўшиғу ғазаллар битилди.
Пойига чўкмадим ҳеч кимнинг,
Севги деб тўкмадим кўнглимни.
Кечиринг, йиғлатиб сўзимни,
Мен фақат севибман ўзимни.
Ўзимни ўйлабман, оҳ! – дея,
Ҳисларим зулмат-ла ёпибман.
Муҳаббат тафтидан беркиниб,
Фожеали қисмат топибман.
Энди чин ризолик битишим,
Бул ҳаёт сахнидан кетишим.
Қайғум-ла тўладир дил-кема...
Умримга битилмиш хотима...
Кечиринг, чалғитиб кўзимни,
Севганим учун мен ўзимни.

* * *

Ҳамма шошаяпти
Менга йўл бермай,
Ҳамманинг ҳам зарур
Юмушлари бор.
Бир-бирини туртиб,
Олдинга ўтиб,
Бир-бирин кўнглига
Етказиб озор.

Ҳеч кимсага тегмай,
Шошилмай, секин,
Ранжу ситамларни
Суриб устимдан.
Йўлдошларимни жим
Кузатиб, қаранг!..
Мен ҳам шу манзилга
Келиб турибман.

Фақат кўлларимда
Ҳеч вақоим йўқ,
Дилимда нима бор –
Хабардор Эгам...
Энди даргоҳига
Шошмай, битталаб,
Ўтказиб олади
Навбати билан...

* * *

Печкага термулиб қарайман, ана,
Хонам бурчагида мунғайган, ожиз.
Қора кўмир...
Ўтин пинжидан боқар,
Олтмишинчи йиллар
Қолиб кетган из.
Шаҳар марказида,
Қоронғу уйда
Бир бола дунёга келади –
Ташвиш...
Ҳаммани мазахлаб
Кулар кўчадан,
Хуштагини чалиб
Ўтаётган қиш.
Бугун йўллар анча
Кўринар равон.
Камайиб бормоқда
Кечаги камлар.
Йилларни байроқдек
Бошга кўтариб,
Унинг соясида яшар
Одамлар.
Кузги боғлари ҳам
Яшнаган юртда
Биз ҳам яшайпмиз
Ғамдан ғам емай.
Фақат юракларни ёқиб,

Исиниб,
Қишдан чиқаяпмиз
Ҳеч нима демай.

ХАСТАНИНГ ҲАСРАТИ

*Халқнинг насибасига шерик баъзи
кўзбўямачиларга*

Қиш қиличин қайраб келмоқда,
Мендек хаста бўлсанг йиғлайвер.
Элни иссиқ, ёруғдан қисган
Қабоҳатнинг жазосини бер!..

Худойим-а, ёлғиз кўлликман,
Адолат деб тўқаяпман тер.
Халқнинг ризқин қирқмай нон емас,
Залолатнинг жазосини бер!..

Хаста ётар, қария ётар,
Ёвғонига мудом сув қотар.
Гапирма!.. деб, яна тош отар,
Қасофатнинг жазосини бер!..

Шундай обод замонда ундар,
Кўмир олгин, ўтин тер, чўп тер.
Элнинг қадрин топтаган нокас,
Надоматнинг жазосини бер!..

Қиш қиличин қайраб келмоқда,
Сен худодан шафқат сўрайвер.
Шундай элни қақшатаётган
Маломатнинг жазосини бер!..

Совукдан дир титрар вужудим,
Қоронғуда ёзаяпман шеър.
Ёлғонга тўн кийдираётган
Разолатнинг жазосини бер!..

* * *

Япроқлар шитири
Кучайиб борар,
Ёмғирларда ювиб
Юзин чангини.
Заминнинг кўксига
Бошини кўяр,
Қуёшда кўз-кўзлаб
Олтин рангини.
Сўнг юрак мисоли
Ўйноқлар маҳзун,
Умрнинг кузидек
Ҳорғин туриши.
Бир ҳаёт дарахтин
Сўнгги япроғи –
Бир инсон юрагин
Сўнгги уриши...

* * *

Туғаб бораверсам,
Кетсам узилиб,
Дардингизни ютиб,
Ғамингизни еб.
Афсусланмайсизми,
Бир куни келиб?..
Шундайин одамни
Сезмабмиз-да, деб.

* * *

Қорли тоғлар, ойдин кўллар,
Осмонларга ойна, – денг.
Юрагимнинг аксин кўрай –
Қуёшдами, ойда мен.

Пойим узра ўйнаб юрса
Шаън юлдузлар соққадек.
Жилғачалар жилмайсаю
Денгизлар қилса ҳадик.

Фақат тортинмайин мендан,
Чорлайверса кўшиқ, шеър.
Фақат соғинч гирдобида
Қучоқ очиб турса ер.

Вох, кўзларим очиб кўрсам,
Умр елдек елибди.
Даргоҳидан мени сўраб,
Ҳақ хабари келибди.

Сархуш бўлиб самоларда,
Сўнгги бор им қоққан дам.
Шу тупроқдан икки газ ер
Буюрарми менга ҳам?!..

* * *

Мен шундай илоҳий
Қилич бўлсайдим,
Илдизин чопардим
Ёмонликларни.
У менинг умримни
Кесиб бормоқда,
Томиримга босиб
Ўтқир тиғларни.

Мен шундай илоҳий
Қилич бўлсайдим,
Гуноҳлар умрини
Узиб ташлардим.
Тузхалтага солиб
Уларнинг барин,
Қуёшнинг тиғига
Тутиб яшардим.

Илдиз отолмайин,
Кўкаролмайин,
Сув ва тупроққа зор
Бўлиб ўтарди.
Тузларга қоришиб,
Гуноҳ, ёмонлик,
Ўз шўридан ўзи
Куйиб кетарди.

Мен шундай илоҳий
Қилич бўлсайдим...

* * *

Менинг оёқларим
Ором топмади,
Нигоҳларим эса
Тополмади жон.
Билмадим, мен қанча
Пиёда юрдим,
Нураб кетмадими
Мен билган ошён?..

* * *

Кўнғир рўмолини
Кифтига солиб,
Шамолда тебраниб,
Маст каби беҳол,
Бемалол ажриққа
Ўтириб олиб,
Дарахтлар –
Кун бўйи
Суради хаёл.

* * *

Юрар эдим
Бошим ёрилиб,
Оғриси ҳам
Ўтмайин жондан.
Бугун беиш
Ётибман, қаранг!..
Қўлларимни узиб
Осмондан...

* * *

Борса келмас йўлларга тушдим,
Қўллар азоб, сабрнинг ашки.
Мени қайга етаклаб борар
Дардлардан бахт ундириш машқи?!..

* * *

Тақа-тақ ёпилган эшикларингни
Очиб, турмушингни бир кўрайин деб,
Тўрт бор деворингга бошимни урдим,
Ҳаёт, кўзларингга тик қарайин деб.

* * *

Жавондаги идишларимни
Битга-битга артаман суюб.
Суратларин чизгим келади,
Ёнбошига сабрини кўйиб.
Бардошига суяниб олиб,
Йиғай демас оёгин бундай.
Меҳмонми ё тадбир бўлмаса,
Ўн икки ой туради шундай.

МУНДАРИЖА

Самарқанд.....	3
Тупроқ иси.....	4
«Йўлларим...».....	5
«Толмоқда...».....	6
Баҳор.....	7
«Омонжоним омон бўлсин...».....	7
«Бу уммон нақадар баҳайбат...».....	8
Табассум.....	9
«Олислардан куй саси келар...».....	10
«Бир кун бошим деса...».....	11
«Бир кечада сочи оқарди...».....	11
Бағрингизда ўссин болангиз.....	12
Душманимга.....	13
«Чексиз уммон...».....	14
«Дарахтлар...».....	15
«Шамол бошин уради боққа...».....	15
«Кетар бўлсам...».....	16
«Баъзан ғолиб келади ҳаёт...».....	17
Дард.....	17
Тупроқ табассуми.....	17
«Баъзан ҳеч кимсани...».....	18
«Анча узоқ юрдим...».....	19
«Мен мовий, мусаффо кенгликдек...».....	20
Устозлар.....	21
Бир сафга тизилиб...».....	22
«Кимдир қорни қоқиб келаётгандай...».....	22
«Қўрқинчли бир алпоз...».....	23
«Қиртишлайсан, эзасан...».....	24

«Тўхтагандек бўласан бирпас...»	24
«Мен идрок этипман...»	25
«Гоҳ кушларга кўшилиб учсанг...»	26
«Бу дунёнинг кирдикори кўп...»	27
«Сиз қайси кун келдингиз менинг...»	27
«Мени кимдир билар, кимдир билмайди...»	28
«Ўзинг яғонасан, ўзинг беқиёс...»	28
«Вақтимни...»	28
«Отамдан...»	29
Умид	30
«Ваган учун...»	31
«Яшаяпсан...»	31
«Туннинг пардасини йиртиб ҳайқирар...»	32
Тинчлик	33
Яхшилар ёди	34
«Кетаяпман жимгина...»	35
Ойсулув	36
«Кўзларимни ерга қададим...»	37
Шойи рўмол	38
«Юрагим гуллади...»	39
«Мен майса, мен япроқ...»	40
«Мунаввар манзилга кетаяпман...»	41
«Кўнглимни қолдиринг...»	41
«Ҳеч нима қолмади зулматдан ўзга...»	42
«Ажрата олмадим...»	42
«Мени ўзинг кечир...»	43
«Узилган гул каби...»	44
«Келишингга жонимни тикдим...»	45
«Яшашни билмадим...»	46
Наъматак	47
«Шошилиб келдингиз...»	48
«Олиб кетаяпсиз...»	49
Мен бинафша бўлиб кетаяпман	50
«Эллик ёшдан ўттиз иккини...»	51
«Орқага қарама...»	52

«Ям-яшил ўт бўлиб...»	53
«Узлат, мени қандай...»	53
«Кетсам...»	54
«Бу йўллар...»	54
«Менинг қалбимда ҳам...»	55
«Мен оқлай олмайман...»	56
«Узоқлаб кетаяпман...»	56
«Уйғонмоқчи эдим бугун саҳарда...»	57
«Бугун менинг чекимга тушди...»	58
«Кетмайман десам сендан...»	58
«Баъзан кўкка қиласан парвоз...»	59
«Қанча азобларни...»	59
Синов	60
«Қувлашмачок ўйнадик бирга...»	61
«Мен яшаган жойлар ободдир...»	61
«Мен ҳам бошқалардек...»	62
«Тупроққа ташлади мени ҳақиқат...»	62
«Менинг мавжудлигим...»	63
«Биламан, менинг ҳам жисму жонимга...»	63
«Менга кўнгил беринг...»	64
«Елкамда тоғ – чўкиб кетяпман...»	65
«Неча йилдир мавжуд...»	65
«Кўзларим қаросига...»	66
«Ҳали ҳам йўлларим...»	66
Эътироф	67
Онамга	68
«Мен аршда юрибман...»	69
У	70
«Мен ўзимни енга олмадим...»	70
Эсламадингиз	71
Мангу кураш	72
«Юз ўгирдим итлар зотидан...»	73
«Бутун умр кутган эди у...»	73
«Айтмайман...»	74
«Сен қаердан биласан менинг...»	74

«Сўзлар...».....	75
«Кўнгилни илғамокликни...»	76
«Кўнглим...».....	77
«Умрим тугаб бормоқда...»	78
«Аламнинг...».....	78
«Қанча улкан бўлмагин...»	79
«Болалиқда...».....	79
«Мен бугун ўзимни...».....	80
«Катта йиғин бўлар...»	81
«Кўзларингга боқмас, сени кўрмайди...».....	82
«Мен ҳам ожизамас...».....	83
«Йўлбарс менга кондошми...»	84
«Мен ёзаяпман...».....	85
«Хазонлар бир кўшиқ бошлар...»	85
«Ям-яшил арчалар юртига...»	86
«Ўзим билан ёлғиз қолган кезларим...»	87
«Мендан қолгани шу...».....	87
«Бу дунё синиқ ойна...»	88
«Кўзларимни куйдириб...»	88
«Мен бандман ҳалиям...»	89
«Оҳ, мен анча толиққан эдим...».....	90
«Ким ўзи у...».....	90
«Зўрман демадим мен...»	91
«Ўзингни намоён этишинг учун...».....	91
Аёл.....	92
«Ҳов ана...»	97
«Бу йўл жуда оғир...»	98
«Мен хирмон кўтардим...»	98
«Энди ҳеч ким мени енголмас...»	98
«Тонгдек янги...»	99
«Қийналиб кетди осмон...»	99
«Мен кимман...»	100
«Хазонлар заминга эниб ёлворар...»	101
«Мен ҳам бир жонзотми?»	102
«Отиб юборасан осмондан оташ...»	102

«Бунчалар фарахли...»	102
«Хар қанча сўз айтмайин ёниб...»	103
«Вақт шунчалар абжир, югурик...»	103
«Мен хаёлот юртида телба...»	103
«Сиз чивиксиз, мен пахталик енгдирман...»	104
«Қандай гўзал...»	104
«Хаётдан хаёт изладим...»	104
«Вужуд асли ўткинчи ўзи...»	105
«Бу тупроқнинг нигоҳи ҳорғин...»	106
Дуо	107
Ижодхонамга	108
«Сизни кўп эслайман...»	110
«Кўз ўнгимда жимирлар уммон...»	110
«Ўзингни босасан...»	111
«Мен дунёга келдим...»	112
Янги йил	113
«Хукмбардор тақдирни менга...»	114
«Қанча довон ошдим...»	115
«Мен шу дунё каби қадимий...»	115
«Олиб кетар руҳимни бир кун...»	116
«Адашсам, улоқсам...»	117
«Мен кўзини очдим...»	117
«Сенга олгиндан тож...»	118
«Февралнинг охири...»	119
Ватан ҳимоячиларига	120
«Билмадим...»	121
«Мен баъзида...»	121
«О, мен сени кучяпман ўзим...»	122
«Вақтимни ўғирлаб...»	122
«Ўтлоқдаги шудрингдай...»	123
«Хўкизнинг шоҳида...»	123
«Қанча умрим қолган...»	123
«Елкамга битта дард...»	124
«Эгнимдан...»	124
«Ярим тун ошқозон безовта қилар...»	124

«Ҳали ҳаётман мен...».....	125
Қор.....	126
«Ҳали ишқнинг давосини...».....	126
«Шикоят қилмаяпман...»	127
«Сенинг караминг кенг...»	127
«Мен дунёга келиб...»	128
«Тун ярмидан оғган...».....	129
«Мен кўзга кўринмай...».....	130
«Қандай дунёсан ўзи...».....	130
«Вақт менга зуғумин...».....	131
«Мен ҳам тирикман ё...».....	132
«Қанчалар хатарли...»	132
«Бу дунёнинг эшиклари берк...».....	133
«Жимгина ўламан...»	133
Февралнинг охири.....	134
«Денгизга ўхшайди бу ҳаёт...»	134
«Ҳаёт билан битимга келдим...».....	135
Мен узоқ инградим...»	135
«Узоқ юриб толикиб, ҳориб...»	135
«Ҳаёт олиб кўйди кўлда боримни...»	136
«Мен қандайин тирик юрибман...».....	136
«Бир парча сурат бу...».....	137
«Мен ерилиб кетган бир қоя...».....	138
«Баҳор гулларидек...»	139
«Нахотки мен тирик мавжудот...».....	139
Йўлда.....	140
«Уйим деворлари турар жиҳозсиз...»	141
«Апрель...».....	141
«Мудҳиш бир жиноят...».....	142
«Қизил-кўнғир жило бериб сочига...».....	142
«Мен ҳеч кимдан...».....	142
Меҳр	143
«Ажинларин йўқотмоқчидек...»	144
Сехрли бармоқлар	145
Аҳд.....	146

«Келаяпсан хануз хаёлан...»	147
Марсия	148
«Узоқ ўргандим мен...»	149
«Мен ноҳақ эканман...»	149
«Мен ҳеч нарса ёза олмадим...»	150
«Мен тўртта қаторга...»	150
«Мен ҳали тирикман...»	151
«Менинг васиятга ноил...»	152
«Мен сени элтаман, кўнглим, ўксима...»	153
Омон бўл	154
Йўл	155
«Жуда гунохкорман...»	156
Ризолик	158
«Ҳамма шошаяпти...»	160
«Печкага термулиб қарайман, ана...»	161
Хастанинг ҳасрати	162
«Япроқлар шитири...»	163
«Тугаб бораверсам...»	164
«Қорли тоғлар, ойдин кўллар...»	164
«Мен шундай илохий...»	165
«Менинг оёқларим...»	166
«Кўнғир рўмолини...»	167
«Юрар эдим...»	167
«Борса келмас йўлларга тушдим...»	168
«Тақа-тақ ёпилган эшикларингни...»	168
«Жавондаги идишларимни...»	168

Адабий-бадший нашр

ЖУМАГУЛ СУВОНОВА

ТУПРОҚ ИСИ

Шеърлар

Муҳаррир *У. Қўчқоров*
Бадий муҳаррир *Ж. Адилов*
Саҳифаловчи *М. Алимбеков*

Нашриёт лицензияси № 181. 08.12.2011 йил.

Босишга 04.04.2014 да рухсат берилди.

Бичими 70x90^{1/32}. Офсет усулида босилди.

“Times New Roman” гарнитураси. Шартли б.т. 7,5.

Нашр-ҳисоб т. 7,5. Адади 2000 нусха. Буюртма № .

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси “ADIB” нашриёти.

100027. Тошкент, “Ўзбекистон” кўчаси, 16^А-уй.

Тел.: (8371) 245-89-24.